

КОРДОН

лінія безпеки

№8 2019

P.S.

ПОСТСКРИПТУМ
ДО МАЙБУТНЬОГО

Журнал «Кордон»

ua_border_service

Центральний друкований орган
Державої прикордонної
служби України № 8 (130) 2018

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ
ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ
У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**
Наталії ГУМЕНЮК
Андрію ДЕМЧЕНКУ
Людмилі ТКАЧЕНКО

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:
Леся МЕДВЕДЕНКО

**ІНФОРМАЦІЙНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:**
Тетяна ГАЙДА
Андрій ГЕРАСИМКІВ
Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА
Андрій КУЧЕРОВ

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ТОВ «Софія-А» ЛТД

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені
ФОТОГРАФІЇ:
Віктора ГРОМА
Сергія ГУДАКА
Миколи ЛАЗАРЕНКА
Валерія ОЛІЙНИКА
Михайла ПАЛІНЧАКА
Олександра ЯКОВЕНКА

Виготовлено: ТОВ «Софія-А» ЛТД
04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 12-Б.
Тел.: (044) 272-29-31

Наклад: 2308 примірників.

Підписано до друку: 18.12.2018

Свідчення про реєстрацію:
КВМ#8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися
редакцією, не редагуються
та не повертаються. Думки авторів
публікації журналу не завжди збігаються
з позицією редакції. Відповідальність
за достовірність фактів, власних імен
та інших відомостей несуть автори
публікацій. Деякі з фотографій не є
прямими ілюстраціями до текстів. При
використанні матеріалів посилання
на журнал «Кордон» обов'язкове.

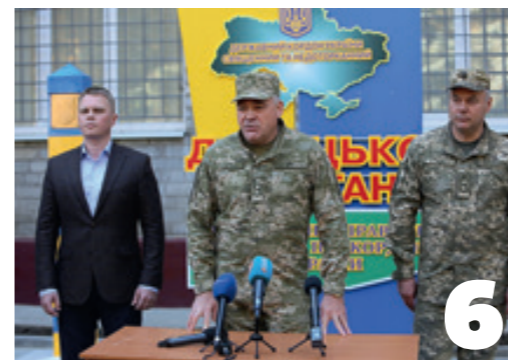
Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2018

Фото Сергія ГУДАКА

Фото Валерія ОЛІЙНИКА

4 держава
КІНЕЦЬ «ВЕЛИКОГО
ДОГОВОРУ»

5 оборона
ВОЄННИЙ СТАН

6 з перших вуст
ГОЛОВА ДЕРЖПРИКОРДОН-
СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ПЕТРО ЦИГИКАЛ:
«КОРДОН – ЦЕ ЖИВИЙ
ОРГАНІЗМ, І ОБСТАНОВКА
ТУТ ПОСТІЙНО ЗМІНЮЄТЬСЯ»

10 хроніка
ПОСТСКРИПТУМ
ДО МАЙБУТНЬОГО

18 офіційно
ГЕРОЇЧНЕ ПОКОЛІННЯ

22 резонанс
ЗЛАМАТИ ХРЕБЕТ
КОНТРАБАНДІ

26 у фокусі
ВІД АЗОВА ДО ДУНАЮ

30 вдалий кадр

32 актуально
СПОКУСЛИВА СЛУЖБА

36 технології
ГРА БЕЗ ПРАВИЛ

40 арт
ПРО ЛЮДИНУ

44 компетентно
СВОЇ/ЧУЖІ РІШЕННЯ

50 ексклюзив
БРАТИ КАПРАНОВИ:
«НАМ НЕОБХІДНИЙ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ
І РЕЛІГІЙНИЙ КОРДОН»

56 наш гість
ЄВГЕН ДУДАР.
СМІХ ЗАРАДИ ЖИТТЯ

Президент Петро Порошенко підписав Закон України «Про припинення дії Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Російською Федерацією». Він втратить чинність 1 квітня 2019 року.

КІНЕЦЬ «ВЕЛИКОГО ДОГОВОРУ»

НЕ РОЗІРВАНО, А ПРИПИНЕНО!
— Непродовження договору з Росією слід розглядати не як епізод, а як частину нашої стратегії на остаточний розрив з колоніальним минулим і переорієнтацію на Європу, — підкреслив Президент.

Договір був укладений у 1997 році главою України Леонідом Кучмою і президентом Росії Борисом Єльциним. У ньому був закріплений принцип стратегічного партнерства, визнання непорушності існуючих кордонів, поваги територіальної цілісності та взаємного зобов'язання не використовувати свою територію на шкоду безпеці один одного. Документ уклали терміном на десять років, але його дія автоматично продовжувалась кожні десять років.

Так з 1 квітня 2019 року Україні слід було визначитись, припиняти його чи продовжувати. Рішення було ухвалено завчасно на користь припинення, оскільки Росія і так давно не виконує своїх зобов'язань.

17 вересня Петро Порошенко підписав указ, яким вводилось у дію рішення РНБО про припинення Україною дії «Великого договору» і вже 24 вересня міністерство закордонних справ РФ отримало офіційну ноту від України про небажання продовжувати його дію, а також повідомило про це ООН, ОБСЄ та інші міжнародні організації.

— Цей договір фундаментально порушений Росією і тому не може бути пролонгований, — пояснив тоді Міністр закордонних справ Павло Клімкін.

Документ не був розірваний раніше заради того, щоб використовувати його положення як базу для численних позовів до міжнародних судів та інших міжнародних інстанцій до Росії — як порушники цього договору та норм міжнародного права.

Заступник Міністра закордонних справ України Олена Зеркаль, пояснила, що припинення дії «Великого договору» не вплине на документальне визнання РФ кордонів України.

— Жодне положення договору про кордон не залежить від чинності Договору про дружбу, — наполягає Олена Зеркаль.

За словами першої заступниці Голови Верховної Ради Ірини Герашенко, дію Договору не розірвано, а саме припинено, і в цьому нюансі — велика різниця. Розірвання, на якому опозиція спекулювала ці роки, призвело б до погіршення нашої доказової та правової позиції в судах, бо Росія б спекулювала, що, мовляв, Україна сама розірвала угоду.

ЯКІ НАСЛІДКИ?

— Припинення дії Договору про дружбу з РФ не призведе до жодних радикальних або раптових змін, — заявив радник

Міністра закордонних справ України Тарас Качка.

Співголова Експертної ради при Міністерстві інформаційної політики України, доктор політичних наук Сергій Даниленко розповів, що Договір є формальною частиною українсько-російських відносин і давно себе вичерпав.

— Я б не сказав, що юридичні наслідки розірвання Договору будуть дуже гучними чи катастрофічними. Власне кажучи, Договір є формальною частиною наших відносин і давно себе вичерпав. Особливо в тій частині, що стосується Криму та державних кордонів, — зауважив Даниленко.

— Більшою мірою це буде мати політичні та інформаційні наслідки. Росія спробує все ж по факту, коли ми не продовжимо цей договір, звинуватити нас у тому, що це ми ведемо агресивну політику, — додав він.

Також експерт з міжнародних питань зауважив, що побоювання щодо відмови Росії від допомоги у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи внаслідок розірвання Договору безпідставні: «Чорнобильська катастрофа давно стала питанням України і західного світу. Мені важко сказати, де там російська участь. Ми вже давно, по мірі можливостей, контролюємо процес виправлення наслідків Чорнобильської катастрофи без Росії».

НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

ВОЄННИЙ СТАН

У зв'язку з ескалацією конфлікту агресором в Азовському морі, обстрілом та захопленням українських військових кораблів в районі Керченської протоки у десяти українських областях запроваджено воєнний стан.

Росія вдалась до відкритої агресії 25 листопада. Того дня кораблі Військово-Морських Сил ЗСУ у складі двох малих броньованих артилерійських катерів «Бердянськ» і «Нікополь» та рейдового буксиру «Яни Капу» здійснювали плановий перехід з порту Одеси до порту Маріуполя. Під час виходу з Керченської протоки по них було відкрито вогонь, внаслідок чого шестеро українських військових моряків дістали поранення. Росія захопила українські судна та взяла в полон 24 моряків.

РНБО визначила за необхідне введення в Україні особливого правового режиму для створення умов з відсічі збройної агресії та гарантування національної безпеки через посилення загроз державній незалежності та територіальній цілісності України. З'єднання і частини ЗСУ приведено в повну бойову готовність. Президент України Петро Порошенко спершу своїм Указом ввів у дію рішення РНБО щодо запровадження воєнного стану в Україні на 60 діб — з 26 листопада до 25 січня, однак пізніше своїм Указом №392 затвердив рішення РНБО від 26 листопада про внесення зміни до попереднього рішення Ради «Щодо надзвичайних заходів із забезпечення державного суверенітету і незалежності України та введення воєнного стану в Україні». У новій редакції рішенням Ради нацбезпеки термін дії воєнного стану зменшується з 60 до 30 діб, з 14:00 26 листопада до 14:00 26 грудня 2018 року, щоб воєнний стан не накладався на початок виборчої президентської кампанії.

26 листопада відбулося позачергове засідання Верховної Ради, у якому взяв участь Президент України. У своєму виступі Петро Порошенко зазначив, що володіє повною інформацією щодо загрози нашій державі. Президент закликав об'єднати зусилля, щоб прийняти надважливе рішення про оголошення воєнного стану, який буде застосований винятково у випадку наземної російської воєнної агресії. Він поінформував народних обранців, що виніс на розгляд новий проект Указу, в якому термін дії воєнного стану скорочено до 30 діб. Окрім того, новим Указом воєнний стан запроваджується винятково в областях, розташованих вздовж кордону з Росією, придністровської ділянки українсько-молдовського кордону і узбережжя Чорного та Азовського морів — саме там, де може бути завдано удар — це Вінницька, Донецька, Луганська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Харківська, Чернігівська, Херсонська області, а також внутрішні води Азово-Керченської акваторії. Верховна Рада ухвалила закон «Про затвердження указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні».

Рішенням РНБО військовому командуванню, органам виконавчої влади та місцевого самоврядування доручено вжити заходів для забезпечення оборони України, захисту населення та інтересів держави. Зокрема, Адміністрація Державної прикордонної служби посилила охорону державного кордону з РФ та адміністративної межі з АР Крим. **к**

Голова Держприкордонслужби України Петро ЦИГИКАЛ: «Кордон – це живий організм, і обстановка тут постійно змінюється»

2018 РІК СТАВ ДЛЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ЧЕРГОВИМ ІСПИТОМ НА СТІЙКІСТЬ. НОВІ ВИКЛИКИ, СЕРЕД ЯКИХ АГРЕСІЯ РФ БУЛА ВИЗНАЧАЛЬНИМ ФАКТОРОМ, СПОНУКАЛИ ВІДОМСТВО ДО РЕФОРМ, ЕКСПЕРИМЕНТІВ ТА ПРИНЦИПОВИХ РІШЕНЬ. ДЕТАЛЬНО ПРО ПІДСУМКИ РОКУ, ЩО МИНАЄ, ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДОМСТВА У НАСТУПНОМУ РОЦІ «КОРДОНУ» РОЗПОВІВ ГОЛОВА ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИК ПЕТРО ЦИГИКАЛ.

Пане Голово, закінчується 2018 рік: яким він видався для прикордонного відомства? Що вдалося зробити і що залишилось у планах?

Рік для нас видався досить напруженим. Власне, як і попередні, вже майже п'ять років агресії Росії проти України.

Основне завдання, яке ми перед собою ставили – це зберегти життя та здоров'я нашого персоналу і не допустити втрат. По-друге, це закріпити динаміку планового нарощення системи охорони державного кордону, особливо на напрямках зосередження основних зусиль. По-третє, це подальша інтеграція Держприкордонслужби в європейське безпекове поле та зміцнення наших міжнародних контактів. І, звісно, ми тримаємо в полі зору питання соціального забезпечення персоналу та розвитку матеріально-технічної бази.

Пріоритетом для нас, звісно, залишилися наші дії в зоні ООС. Водночас за підтримки Президента та Міністра внутрішніх справ України цього року ми встановили наш – український День прикордонника, який тепер відзначаємо 30 квітня. Нагадаю, що саме цього дня 100 років тому частини корпусу кордонної охорони у складі об'єднаних сил вийшли на кордони України з більшовицькою Росією та встановили на кордоні державні символи. Це – дуже знаковий та мотиваційний день для нас, прикордонників незалежної України.

Розкажіть, будь ласка, детальніше про відомчі пріоритети?

Завдяки комплексному підходу та активізації роботи командирів, підрозділів по роботі з персоналом, внутрішньої та власної безпеки цього року нам вдалося не допустити бойових втрат особового складу. Водночас ми завжди пам'ятаємо про тих, хто загинув за час збройної агресії Росії проти України.

А це – 70 наших побратимів. Ще 433 військовослужбовці зазнали поранень різного ступеня тяжкості. П'ятеро військовослужбовців і досі вважаються зниклими безвісти.

Щодо структурних змін, ми створили та наповнили практичним змістом Донецько-Луганське регіональне управління і Краматорський прикордонний загін. Минулого тижня майже в повному обсязі розпочало виконувати завдання на морі та на Дунаї Морське регіональне управління. Ми активно розвиваємо наші спецпідрозділи. Збільшуємо щільність структури охорони кордону шляхом

розгортання відділень прикордонної служби безпосередньо на кордоні. Тобто працюємо планово відповідно до визначених Президентом і Урядом завдань.

Питання міжнародної співпраці. Цього року я мав досить багато плідних контактів із нашими колегами з ЄС та інших країн, а тому впевнено можу сказати, що рівень професійної довіри між нами зростає. Про це свідчать і результати спільних операцій та інших заходів із протидії злочинності на кордоні. Загалом цього року ми разом з нашими колегами провели десять спільних операцій, на охорону кордону спільні патрулі виходили більше трьох тисяч разів, виявили три фабрики із незаконного виробництва цигарок: дві – на території Польщі та одну – в Іспанії. За нашою інформацією, великі партії важких наркотиків затримували в Нідерландах, Польщі та Молдові, ми виявили та дискредитували дев'ять злочинних груп у складі двадцятьох осіб, які займалися торгівлею людьми, і це – далеко не повний перелік результатів нашої спільної роботи.

На міжнародних зустрічах ми завжди щирі з нашими партнерами. Мені приємно відзначити, що у нас високий рівень розуміння спільних загроз із усіма нашими сусідами по кордону з ЄС, і ми дійсно разом охороняємо рубежі.

Що стосується міжнародно-технічної допомоги, то цього року ми реалізували 23 міжнародні проекти на загальну суму майже 200 млн гривень.

І, нарешті, про соціальне забезпечення.

На 2018 рік держбюджетом на будівництво житла Держприкордонслужби було передбачено 200 млн гривень. За ці кошти ми змогли провести реконструкцію та будівництво 24 житлових об'єктів у Сумах, Києві,

Одесі, Хмельницькому, Ужгороді та інших прикордонних містах. Це дало можливість цього року вручити ключі від квартир більше ніж 200 сім'ям прикордонників та ветеранів. Значну частину об'єктів плануємо завершити вже на початку наступного року.

Загалом запланований обсяг фінансування житла на 2019 рік також складає 200 млн грн. Кошти будуть спрямовані на завершення будівництва семи об'єктів з високим ступенем готовності, що дозволить отримати наступного року 420 квартир, у першу чергу, для учасників ООС.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ, ЯКЕ МИ ПЕРЕД СОБОЮ СТАВИЛИ – ЦЕ ЗБЕРЕГТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я НАШОГО ПЕРСОНАЛУ І НЕ ДОПУСТИТИ ВТРАТ.

Працюємо ми і над розвитком відомчої системи санаторно-курортного лікування. Рішенням Уряду нам передали два санаторії – у Моршині та Немирові. Цього року тривали ремонтні роботи. Сподіваємося, що вже у наступному році санаторії зможуть зустріти своїх перших відвідувачів.

Зараз Україна зустрілася з черговим витком агресії, уже в Керченській протоці проти українського флоту. Які дії українських прикордонників з цього приводу? Та як загалом ви оцінюєте ситуацію в Азовському морі та Керченській протоці?

З юридичної точки зору, базовим аспектом для розуміння ситуації залишається факт незаконної анексії Криму. Фактично, разом із півостровом Росія анексувала також і Керченську протоку, вважаючи її своєю внутрішньою водною артерією. Проте це абсолютно не вірно! Водночас Росія вважає, що тепер може одноосібно приймати рішення про проходження суден Керч-Єнікальським каналом. Це також грубе порушення не лише двосторонніх договорів, але й міжнародного морського права. Впевнений, що незабаром і міжнародна спільнота, і міжнародні суди дадуть належну оцінку таким діям.

Державна прикордонна служба України в межах компетенції продовжує відстежувати та документувати незаконну діяльність Росії в акваторії Азовського та Чорного морів. Це стосується і господарської діяльності, і військової агресії.

У свою чергу, після подій 25 листопада ми привели наші кораблі у повну бойову готовність. Сьогодні усі вони перебувають на позиціях і проходять відповідні тренування. Звісно, що у разі військової агресії проти України сил лише Морської охорони ДПСУ буде замало. Тому ми відпрацюємо заходи протидії спільно зі штабом ООС та в єдиному задумі сил сектору Національної безпеки і оборони.

Зараз ми також опрацьовуємо можливі варіанти посилення наших морських підрозділів в Азовському морі. Ми вже провели поточний ремонт кількох кораблів та катерів. Цього року на службу заступив катер проекту UMS-1000 з покращеними ходовими характеристиками, але це лише початок. Наше завдання – створити в Азовському та Чорному морях потужне і мобільне угруповання прикордонних кораблів та катерів, які б могли оперативно й ефективно виконувати правоохоронні функції і протидіяти військовим загрозам на початковому етапі збройного конфлікту.

Яка динаміка кордону за підсумком 2018 року, та які ділянки кордону найбільш завантажені і чому?

Кордон – це живий організм, і обстановка тут постійно змінюється. Трафік на різних ділянках також неоднорідний і змінюється залежно від пори року, дня тижня, чи навіть з наближенням свят. Цього року ми фіксуємо збільшення пасажиро-транспортного потоку в середньому на 4%. Позитивно, що наші співвітчизники стали більше їздити за кордон, в першу чергу, до Європейського Союзу, і більше іноземців приїждить до України. Українці почали активніше користуватися авіаційним транспортом.

Якщо говорити про завантаженість, то проблеми залишаються на автомобільних пунктах пропуску на кордоні з ЄС, особливо з Польщею, де щороку приріст лише легкових автомобілів коливається від 400 до 700 тисяч. Серед причин цього явища є багато чинників, зокрема це і європейський вектор інтересів українців з урахуванням безвізу, і недостатньо розвинута інфраструктура пунктів пропуску. Однак це вже не компетенція Держприкордонслужби.

На жаль, слід констатувати, що кількість автомобільних пунктів пропуску на кордоні з ЄС – недостатня. Їх лише 18, а потрібно майже удвічі більше. Частина діючих спроектували та збудували ще за

ЦЬОГО РОКУ МИ ВСТАНОВИЛИ НАШ – УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ ПРИКОРДОННИКА, ЯКИЙ ТЕПЕР ВІДЗНАЧАЄМО 30 КВІТНЯ. ЦЕ – ДУЖЕ ЗНАКОВИЙ ТА МОТИВАЦІЙНИЙ ДЕНЬ ДЛЯ НАС, ПРИКОРДОННИКІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ.

часів колишнього СРСР, і зараз їхня інфраструктура не відповідає існуючим обсягам міжнародного руху, а це призводить до ситуативного накопичення автотранспорту.

Зі свого боку Держприкордонслужба робить все можливе для забезпечення ритмічного функціонування автомобільних пунктів пропуску, але без розвитку інфраструктури кордону ці заходи дозволяють лише локально і тимчасово вирішувати наявні проблеми.

Досить висока динаміка трафіку зберігається і в зоні проведення ООС, через КПВВ на лінії розмежування. При цьому російсько-терористичні війська періодично створюють загрозу життю та здоров'ю мирних мешканців і обстрілюють дорожні коридори та позиції прикордонників поблизу КПВВ. Таких провокаційних обстрілів цього року було близько двадцяти. Під час одного з них був поранений мирний мешканець, під час іншого – пошкоджено автомобільну техніку та майно.

Та все ж ми спільно з місцевою владою та гуманітарними організаціями намагаємося створити максимально комфортні умови для людей, незважаючи навіть на провокації російсько-терористичних військ. Слід розуміти, що КПВВ – це тимчасові споруди, тож вирішення усіх проблем населення можливе тільки після відновлення територіальної цілісності України.

А як вплинув безвіз на ситуацію на кордоні, якщо порівняти з попередніми роками?

Однозначно, безвіз активізував поїздки наших співгромадян за кордон. Це рішення фактично відкрило світ перед українцями.

Так, наприклад, з 11 червня 2017 року по 10 червня 2018 року в пунктах пропуску через державний кордон зафіксовано 20,3 млн перетинів державного кордону громадянами України на виїзд до країн ЄС, а до введення безвізу (з червня 2016 року по червень 2017 року – Ред.) таких перетинів було лише близько 17,8 млн. Тобто за рік безвізу українці понад 2,5 млн разів частіше перетинали кордон до ЄС.

Станом на сьогодні (14 грудня – Ред.) ми вже маємо понад 32 млн перетинів кордону українцями до ЄС і понад 1,9 млн із цієї кількості – це суто безвіз. Тобто коли громадянин України їхав за кордон лише з біометричним паспортом без будь-яких відміток у ньому.

Понад третина із цих поїздок були здійснені авіаційним транспортом. Сьогодні робота з біометричними паспортами вже стала буденністю для прикордонників. Як я вже казав, у нас ефективна взаємодія із нашими колегами із країн ЄС, а тому усі проблемні питання, що виникають під час оформлення поїздок українців до ЄС, ми вирішуємо швидко та без зайвих затримок. К

ОДНОЗНАЧНО, БЕЗВІЗ АКТИВІЗУВАВ ПОЇЗДКИ НАШИХ СПІВГРОМАДЯН ЗА КОРДОН. ЦЕ РІШЕННЯ ФАКТИЧНО ВІДКРИЛО СВІТ ПЕРЕД УКРАЇНЦЯМИ.

ПОСТСКРИПТУМ

до майбутнього

Для Державної прикордонної служби минає ще один непростий рік. За складної обстановки, посилення охорони і оборони рубежу України у зв'язку із введенням воєнного стану, прикордонники гідно виконують свої обов'язки. Підрозділи Об'єднаних сил цілодобово підтримують безпеку у східному регіоні, де триває збройний конфлікт. На решті ділянок правоохоронцям доводиться боротися і з правопорушниками, які намагаються у незаконний спосіб перетнути кордон, і з організованою злочинністю – нелегальною міграцією, контрабандистами, організаторами надприбуткових оборудок. Разом із колегами-правоохоронцями вони протистоять угрупованням, які, налагодивши такий «бізнес», чинять спротив та напади, небезпечні для життя та здоров'я охоронців рубежу. Зараз справді нелегко. Однак в найскладніші періоди прикордонники вміють згуртовуватися, підставляючи плече один одному, та спільними зусиллями долати всі негаразди.

2018-й позначений також непересічними подіями і здобутками, причому, говорячи про них, маємо засвідчити, що їх виявилось не менше, а, можливо, й більше, ніж у благополучніші часи. Пропонуємо вашій увазі найбільш знакові епізоди. І сподіваємося, що багато з них отримають логічне продовження у майбутньому Служби.

БЕЗПІЛОТНИКИ – В РЕЄСТРІ

В управлінні регулювання державної авіації в січні відбулося урочисте вручення реєстраційних посвідчень БПЛА.

Безпілотні повітряні комплекси «Spectator M», які віднедавна має на озброєнні прикордонне відомство, отримали державну сертифікацію. Уряд доручив адаптувати авіаційні стандарти до вимог НАТО і Євросоюзу. Як результат, згідно з державними нормативно-правовими актами, визначено, що усі повітряні судна української державної авіації, незалежно від параметрів, повинні бути внесені до Реєстру державних повітряних суден, який ведеться спеціальним структурним підрозділом Міністерства оборони України. Внесенню наших безпілотників до вказаного Реєстру передувала кропітка підготовка та організаційна робота. По суті, Державна прикордонна служба стала першопрохідцем у цій справі. Авіаційне управління розробило Порядок організації та забезпечення польотів безпілотних авіаційних комплексів Державної прикордонної служби України.

ВНЕСЕННЮ НАШИХ БЕЗПІЛОТНИКІВ ДО ВКАЗАНОГО РЕЄСТРУ ПЕРЕДУВАЛА КРОПІТКА ПІДГОТОВКА

«НОВЕ ОБЛИЧЧЯ КОРДОНУ»:

стартував черговий етап відбору

З лютого у Державній прикордонній службі України триває черговий етап конкурсу в рамках проекту «Нове обличчя кордону», в якому беруть участь молоді, амбітні та вмотивовані люди, які бажають проходити службу в реформованих підрозділах відомства і спроможні стати новою формацією прикордонників.

Конкурс проводиться як серед військовослужбовців Держприкордонслужби – на посади сержантського та офіцерського складу, так і серед цивільної молоді – на посади сержантського складу. Проект реалізується за підтримки експертів Прикордонної варті Республіки Польща, представників МОМ та Посольства США в Україні.

ВЕРТОЛІТНИЙ ПРОЕКТ

У березні відбулося підписання заяви про наміри щодо розвитку двостороннього співробітництва між Міністерством внутрішніх справ України й Міністерством у справах Європи та закордонних справ Франції.

Документ підписали Міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков та Міністр Європи і закордонних справ Франції Жан-Ів Ле Дріан. Вертолітний парк МВС мають поповнити 55 машин компанії

Airbus Helicopters. Гелікоптери французького виробництва допомогатимуть персоналу Держслужби з надзвичайних ситуацій, Нацгвардії, Нацполіції та Держприкордонслужби, до якої зокрема надійдуть 24 із них. Осно-

вними завданнями вертолітних підрозділів будуть: порятунок, громадський порядок, кримінальні розслідування, антитерористичні та спеціальні місії, охорона державного кордону й безпека на дорогах.

«Тонкі клієнти» інформаційної безпеки

У квітні у Краматорську прикордонники отримали від уряду Канади технічну допомогу для створення захищеної інформаційної мережі на суму 500 тисяч доларів США.

Це комп'ютерне обладнання, серед якого сервери та 150 автоматизованих робочих місць на базі «тонких клієнтів» – компактних і безшумних комп'ютерів без жорсткого диска і вентиляторів, завантаження основної операційної системи яких відбувається на сервері. Крім того, канадські партнери надали програмне та апаратне устаткування і радіостанції. Обладнання дозволяє розгорнути захищену інформаційну мережу, що актуально через кібератаки. Водночас воно дозволяє захистити інформаційні ресурси прикордонників від несанкціонованих дій та фізичного знищення.

ГЕРОЙ УКРАЇНИ

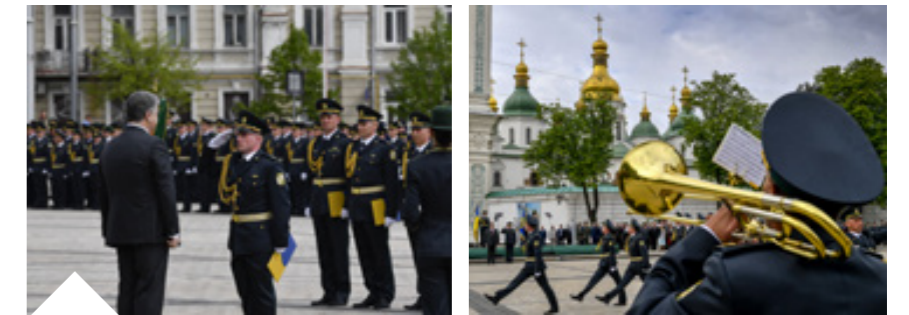
За виняткову особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі Президент України постановив 26 квітня присвоїти звання Героя України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» ПІКУСУ Євгенію Михайловичу – полковнику (посмертно).

Петро Порошенко вручив зірку Героя України рідним полковника Євгена Пікуса, його матері Ганні Феодосіївни та рідному брату Михайлу.

НОВА ДАТА

У столиці на Софійській площі за участі Президента України Петра Порошенка, секретаря РНБО Олександра Турчинова, Міністра внутрішніх справ Арсена Авакова, Голови Держприкордонслужби генерал-лейтенанта Петра Цигикала та прикордонників різних поколінь відбулися урочистості з нагоди 100-річчя із дня створення корпусу кордонної охорони УНР та 26-го випуску офіцерів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

З метою вшанування мужності та героїзму захисників державного кордону України, враховуючи внесок прикордонників у боротьбу за незалежність України, Президент України підписав Указ про встановлення професійного свята – Дня прикордонника України 30 квітня.

Пам'ятні знаки

Пам'ятник на знак шани та мужності воїнів-прикордонників, що ціною власного життя відстоювали інтереси української держави, відкрили у відділі «Новоселиця» Чопського загону. Презентацію Янгола, який з хрестом у руках молиться за мир та процвітання нашої Батьківщини, приурочили до Дня прикордонника, а відкрили до свята Георгія Побідоносця – покровителя захисників Вітчизни. Ліву частку у дизайн та створення статуї внесли особисто військово-службовці відділу «Новоселиця».

З нагоди святкування професійного свята — Дня прикордонника, та 100-ї річниці з дня створення Окремого корпусу кордонної охорони УНР на території Чернівецького прикордонного загону відкрили пам'ятну стелу «Прикордонникам усіх поколінь».

За участі Голови Держприкордонслужби Петра Цигикала, офіцерів Адміністрації, Голови комітету громадської організації, ветеранів та персоналу прикордонного відомства 22 травня цього року відбулось урочисте відкриття пам'ятного знака «100 років прикордонній службі України». Пам'ятний знак на честь сторіччя українського прикордонно-

го відомства відкрито у Києві біля Адміністрації Державної прикордонної служби України. У гранітній композиції поєднано символічні зображення прикордонного стовпа часів УНР, відтворене за малюнком свідка тих подій – героя Української революції 1917–1921 років сотника Миколи Битинського та сучасної емблеми Держприкордонслужби України.

Іменами героїв

З метою увічнення пам'яті та героїзації подвигу видатних українських і політичних діячів, які зробили значний внесок у розвиток охорони кордону української держави, захист її національних інтересів, а також військово-патріотичного виховання військовослужбовців Державної прикордонної служби України на героїчних прикладах боротьби за незалежність України, зважаючи на зразкове виконання поставлених завдань, з нагоди 27-ї річниці незалежності України Президент Петро Порошенко підписав Указ про присвоєння почесних найменувань військовим частинам Державної прикордонної служби України:

3-му прикордонному загону Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України почесне найменування «імені Героя України полковника Євгенія Пікуса» та надалі іменувати його – 3-й прикордонний загін імені Героя України полковника Євгенія Пікуса Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України;

27-му прикордонному загону Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України почесне найменування «імені героїв Карпатської Січі» та надалі іменувати його – 27-й прикордонний загін імені героїв Карпатської Січі Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України;

31-му прикордонному загону Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України почесне найменування «імені генерал-хорунжого Олександра Пилькевича» та надалі іменувати його – 31-й прикордонний загін імені генерал-хорунжого Олександра Пилькевича Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України.

ФОРУМ

В Одесі в листопаді відбувся 19-й Форум Чорноморського прикордонного співробітництва, у якому взяли участь керівники прикордонних та берегових охорон України, Туреччини, Румунії, Грузії і Болгарії.

На початку засідання Україна прийняла головування зібранням від Румунії на наступний рік. Символ Форуму керівнику української делегації Петру Цигикалу передав Генеральний інспектор Генерального інспекторату Прикордонної поліції Румунії Адриан Попеску.

Під час Форуму сторони обговорили стан співпраці та перспективи партнерства, а також прогнозовані виклики і загрози безпеці в Чорноморському регіоні. Важливими питаннями зустрічі стали консолідація зусиль у всіх напрямках зважаючи на останні події та наявні проблеми. Шість країн домовилися про взаємодію з питань протидії тероризму, розповсюдження зброї масового знищення, контрабанди та нелегальної міграції, а також безпеки навігації, охорони біологічних ресурсів та координації зусиль у пошуково-рятувальних операціях.

ЩАСЛИВІ МІТІ НОВОСІЛЛЯ

У місті Овруч, що на Житомирщині, до Дня прикордонника 50 сімей військовослужбовців Держприкордонслужби отримали квартири в реконструйованому житловому будинку. Зокрема, прикордонники відділів «Овруч», «Млачівка» та «Лучанка» Житомирського загону.

У Сумах 80 сімей прикордонників отримали ключі від нового житла. Задача другої черги 160-квартирного будинку дозволяє майже повністю вирішити житлове питання для військовослужбовців Сумського загону. Більшість вартових рубежу, які стали власниками житла в Сумах, є учасниками бойових дій.

Цього року Україна приймала фінальні матчі Ліги чемпіонів УЄФА.

За своїм статусом вони належали до заходів підвищеного ступеня ризику. Тому організатори зосередили значні зусилля на питаннях безпеки учасників турніру, вболівальників, місцевих мешканців. Від фаховості правоохоронців залежав позитивний імідж країни в цілому. Тому до цієї події вони готувалися заздалегідь.

Про масштаби фіналу та його значення як світової події свідчить кількість гостей у столиці. Наприклад, фестиваль не містечко на Хрещатику за чотири дні відвідали понад 230 тисяч людей. На Конtrakтовій площі, де вперше в історії фіналів Ліги чемпіонів відбувалася пряма трансляція поєдинку на великому екрані, зібралось 15 тисяч уболівальників. У день проведення чоловічого фіналу Ліги чемпіонів УЄФА – 26 травня – міжнародний аеропорт «Бориспіль» надав послуги понад 53 тисячам гостей, що є абсолютним рекордом за історію існування аеропорту. Злагоджена робота прикордонників спільно з представниками Нацполіції, Нацгвардії, Державної служби з надзвичайних ситуацій гарантувала безпеку гостей і мешканців української столиці.

РЕКОРДИ ЛІГИ ЧЕМПІОНІВ

ТАКТИЧНИЙ ДАЙВІНГ

На базі Одеського загону Морської охорони у вересні завершено двотижневі тренінги з водолазної підготовки.

Бійці відділів спеціальних дій на воді пройшли всі теоретичні і практичні випробування тактичного дайвінгу і в подальшому передадуть цей досвід своїм колегам. Програма курсу була досить насиченою, а заняття проходили з інтенсивним навантаженням. Саме практичний заліз з тактичного дайвінгу показав рівень навченості спецпризначенців. Злагоджена робота наших бійців була високо оцінена американськими інструкторами. По завершенню курсу керівник Програми з питань експортного контролю та безпеки кордонів (EXBS) Посольства США в Україні Джейсон Джонс та радник з морських питань Посольства США в Україні Кевін Келер разом з групою американських агентів Прикордонного патруля США вручили учасникам тренінгів сертифікати та пам'ятні подарунки.

За реальними подіями

Протягом чотирьох днів на навчальній базі Національної академії внутрішніх справ правоохоронці відпрацьовували всі можливі надзвичайні події та ситуації, щоб вчасно відреагувати на небезпеку. Усі сценарії навчань – це реальні події, які відбувалися в нашій країні протягом року – блокування кордону та автошляхів, мінування. Багато присутніх військовослужбовців мали змогу поділитися своїм досвідом, здобутим у боях за незалежність нашої Батьківщини. Під час навчань проходили змагання спецпідрозділів системи МВС з різних дисциплін. Загалом у змаганнях взяли участь 1165 осіб та 102 одиниці техніки.

СРІБЛО НА ІГРАХ НЕСКОРЕНИХ

Наш побратим підполковник Віктор Шинкарук здобув срібну нагороду у міжнародних спортивних змаганнях в параолімпійському стилі Ігри Нескорених, що проходили у жовтні в австралійському Сіднеї. У важкій боротьбі на дистанції 50 метрів брасом Віктор виборов друге місце лише на долі секунди поступившись австралійцю Тому Фостеру.

У португальському місті Порту в листопаді пройшов чемпіонат Європи з гирьового спорту серед чоловіків та жінок. У змаганнях взяли участь 150 спортсменів із 17 країн Європи.

Вища проба гирьовиків

За підсумками чемпіонату, сержант Василь Потокій з Чопського загону у двоборстві (вагова категорія 74 кг) посів перше місце та здобув звання чемпіона Європи, лейтенант Ольга Маслоvecь з Чопського загону у вправі «ривок» (вагова категорія 75 кг) також виборола золото та звання чемпіонки Європи. Спортсмен-інструктор спортивної команди Держприкордонслужби старший прапорщик Володимир Поручіков у вправі «довгий цикл» (вагова категорія 87 кг) посів друге місце, а головний тренер Спортивного комітету підполковник Андрій Яремус у двоборстві (вагова категорія 95 кг) виборов золото та звання чемпіона Європи. Крім того, Андрій Яремус, Володимир Поручіков та Василь Потокій у командній естафеті також здобули золоті нагороди та стали переможцями європейської першості. У загальнокомандному заліку збірна України серед 17 країн Європи посіла почесне друге місце.

У Києві в жовтні відбулася офіційна церемонія завершення міжнародного проекту TWINNING.

TWINNING

Проект передбачав проведення щоденних консультацій між представниками Адміністрації Держприкордонслужби та експертами з країн-партнерів на чолі з постійним радником проекту, навчальні візити до держав-членів ЄС для практичного ознайомлення з аспектами впровадження елементів інтегрованого управління кордонами, приведення національної нормативно-правової бази до стандартів ЄС. На реалізацію проекту було надано 24 місяці та виділено фінансування за грантом ЄС у розмірі 1,3 млн євро. На конкурсній основі європейська сторона обрала Міжнародний консорціум прикордонних відомств ФРН, Литовської Республіки та Польщі, що мали поділитися власним досвідом в одному з трьох компонентів проекту. Компонент 1 – допомога у моніторингу та оцінка виконання Концепції інтегрованого управління кордонами та плану дій. Компонент 2 – удосконалення системи прикордонного контролю, включаючи ІТ-системи, відповідно до стандартів та практик ЄС. Компонент 3 – наближення законодавства та процедур виявлення викрадених автомобілів до стандартів ЄС. Реалізація проекту міжнародної технічної допомоги в форматі інструменту Twinning стала вагомим внеском у розвиток як вітчизняного прикордонного відомства, так і всіх учасників інтегрованого управління кордонами. Цей проект вивів на новий рівень міжвідомчу взаємодію державних органів та правоохоронних структур, а також посилив двосторонню та міжнародну співпрацю із закордонними партнерами.

ГЕРОЇЧНЕ ПОКОЛІННЯ

Президент України Петро Порошенко під час робочої поїздки на Черкащині відвідав Головний центр підготовки особового складу Державної прикордонної служби України імені генерал-майора Ігоря Момота.

Звертаючись до особового складу, Президент підкреслив, що перед Державною прикордонною службою постало завдання гарантувати високий рівень безпеки громадян України в умовах гібридної війни з боку Російської Федерації, терористичних загроз, світової міграційної кризи. Для цього вживаються додаткові заходи щодо посилення контролю за в'їздом в Україну. Зокрема, у стислі терміни в пунктах пропуску розгорнуто систему біометричного контролю щодо іноземців. Особливо це стосується осіб, які вїхали із країни-агресора.

Відзначивши досягнення Центру та високі результати у підготовці прикордонників, які визнають наші американські і єв-

ропейські партнери, Президент подякував кожному, хто своєю працею, фаховістю і патріотизмом створив і підтримує вагомий авторитет навчального закладу. За 25 років свого існування він підготував більше 100 тисяч молодших спеціалістів для органів охорони кордону. Значна частина з них саме зараз зміцнює безпеку нашої країни по всьому периметру її державного кордону і бере участь в операції Об'єднаних сил.

Президент принагідно згадав, що у цьому році українські прикордонники відзначили сторіччя своєї служби, адже у далекому 1918 році було створено перше прикордонне відомство незалежної Української держави – Окремий корпус кордонної охорони Української Народної Республіки.

– Тоді, як і тепер, Українська держава постала перед необхідністю захистити себе від російської агресії. Тоді, як і тепер, не бракувало мужніх і патріотично налаштованих солдатів і офіцерів, готових стати на захист України. Але, на жаль, сто років тому через чвари політиків, через недооцінку ворога, через нездатність об'єднати суспільство довкола єдиної мети – захисту незалежності, наша держава на довгі десятиліття опинилася в російському імперському ярмі. Наполягаю – ми мусимо навчитися робити висновки з уроків історії, і ми це робимо. В Україні є зараз, нарешті, вперше за 27 років, потужна боєздатна армія, яка точно спроможна зупинити агресора. В Україні є сучасна і боєздат-

“ Прикордонники – героїчне покоління патріотів, яке зараз пише історію нашої держави. Ви захищаєте її право на незалежність, соборність, суверенітет та право української держави і українського народу на гідне європейське майбутнє.

на Державна прикордонна служба, яка є важливою складовою сектору безпеки і оборони, що на наших очах прискорено набуває здатності діяти відповідно до стандартів НАТО і найкращих світових практик, – наголосив Глава держави.

Президент України Петро Порошенко підкреслив, що наша держава також нарощує відповідну складову для захисту своєї території від вторгнення з моря. Буде розгорнуто нове регіональ-

не управління Морської охорони, яке візьме під щільніший контроль увесь морський кордон від Ізмаїла аж до Маріуполя. Петро Порошенко відзначив проведення масштабних військових навчань на Приазов'ї із захисту українського узбережжя Азовського моря, в яких брали участь підрозділи ВМСУ, Сухопутних військ ЗСУ, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби. І зауважив, що мав можливість особисто пе-

реконатися у високому рівні підготовки морської піхоти, сухопутних підрозділів і українських прикордонників. А також у тому, що створена система бойових резервів з потужним озброєнням та бронетехнікою, спроможні у найкоротші терміни прикрити загрозливі напрямки. Для прикриття території України з моря здійснюються кроки із переоснащення частин прикордонників – за кращими світовими стандартами сформовано

підрозділи оперативного реагування «ДОЗОР», водночас і для проведення спеціальних дій на воді. А для посилення авіаційної складової у найближчі два роки для прикордонної служби будуть закуплені 24 сучасні легкі патрульні вертольоти.

– Вже чотири роки Україна боронить свою землю від російського агресора. До лав захисників Вітчизни мужньо, з перших хвилин агресії стали прикордонники і першими прийняли цей удар на себе, – сказав Президент та поділився своїми спогадами про дії наших прикордонників в Ізвариному та Довжанському, коли війна Росії проти України вже почалася. Президент підкреслив, що майже 20 тисяч прикордонників взяли участь у заходах із гарантування національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної навали Російської Федерації, 433 отримали бойові поранення. За мужність і героїзм, виявлені в боях з російськими окупантами, 856 воїнів-прикордонників удостоєні державних нагород, двох із них відзначено «Золотою Зіркою» Героя України. 70 прикордонників поклали своє життя за Україну.

Українські прикордонники несуть небезпечну службу не лише на лінії фронту. Навіть на мирних ділянках держрубежу вони гинуть від рук злочинців.

– Декілька днів вся країна була вражена тим, як, внаслідок злочинних дій на кордоні, під час виконання службових завдань героїчно загинув начальник відділу прикордонної служби «Ділове» Мукачівського загону майор Вадим Березенський. Трагічно обірвалося життя молодого офіцера, сина та батька двох маленьких дітей, – зауважив Петро Порошенко.

Президент дав доручення Голові Державної прикордонної служби України генерал-полковнику Петру Цигикалу представити героя до державної наго-

роди, а також вирішити питання забезпечення його родини житлом.

– Ще я особисто подбаю, щоб вбивця офіцера-прикордонника, його поплічники отримали по заслугі, «по повній». Будуть нести відповідальність за той злочин, який вони скоїли, – додав Петро Порошенко.

Присутні шанували пам'ять майора Вадима Березенського та всіх героїв-прикордонників, які загинули під час виконання свого обов'язку хвилиною мовчання.

Згодом Верховний Головнокомандувач вручив державні нагороди воїнам-прикордонникам. За особисту мужність, самовідданість та високий професіоналізм, виявлені під час виконання службового обов'язку, сумлінне і бездоганне служіння українському народу нагороджено медаллю «За військову службу Україні» полковника Петра Кулика, медаллю «За бездоганну службу» III ступеня – підполковників Романа Євича та Олексія Лупана, нагороджено медаллю «Захиснику Вітчизни» старших прапорщиків Юрія Коцюбу та Владислава Леонова, а також лейтенанта Олександра Пономаренка.

– Шановні прикордонники, ви – героїчне покоління патріотів, яке зараз, саме в ці дні, в ці години, пише історію нашої держави, найкращої держави у світі – нашої України. Ви захищаєте її право на незалежність, соборність, суверенітет та право української держави і українського народу на гідне європейське майбутнє, – наголосив Петро Порошенко.

Президент зазначив, що держава робить все можливе, мобілізує всі наявні ресурси, аби охоронці рубежу і їхні родини відчували себе соціально захищеними. Розвивається прикордонна інфраструктура, створюються сучасні умови служби, будується житло. У цьо-

му році прикордонники вже отримали майже 200 квартир, наразі триває будівництво 24 житлових об'єктів, два з яких планується завершити цього року, що дозволить отримати ще 60 квартир. Загалом упродовж 2018–2020 років планується надати прикордонникам близько півтори тисячі квартир. Суттєво підвищено рівень грошового забезпечення військовослужбовців, зокрема й охоронців українських рубежів. Глава Держави наголосив, що прикордонники і надалі отримуватимуть все необхідне для успішного виконання поставлених перед ними завдань. **К**

PREZIDENT.GOV.UA

15 листопада під час затримання контрабандистів був збитий машиною зловмисників начальник відділу прикордонної служби «Ділове» майор Вадим Березенський. Офіцера у стані коми негайно доправили до лікарні. Проте вже за два дні Україну облетіла сумна звістка – відважний вартовий рубежу помер, не приходячи до тями. Зухвалість дій закарпатських ділків викликала у суспільстві хвилю обурення та вкотре довела, що у боротьбі з любителями легкої наживи не може бути жодних поблажок чи компромісів.

ЗЛАМАТИ КОНТРАБАНДИ ХРЕБЕТ

ТЕНДЕНЦІЇ

Останніми роками українсько-румунський сегмент державного кордону став найбільш проблемним у плані нелегального трафіку тютюнових виробів. Основною передумовою цього, звичайно, є різниця цін. До прикладу, в Україні пачка цигарок сьогодні коштує близько одного євро, тоді як по той бік кордону її одразу можна продати перекупникам за три. Тож така «рентабельність» просто не могла залишитися поза увагою кримінальних угруповань. Однак, якщо раніше контрабандисти курива переважно використовували пункти пропуску, то зараз перепрофілювалися на «зелений» кордон. Основною причиною такого маневру є поява в європейських вартових рубежах сканерів, які з легкістю виявляють будь-які схованки. А втрачати товар та ще й автомобіль як засіб перевезення контрабанди ніхто не хоче. От і збагнули закарпатські ділки, що безпечніше організувати свій «бізнес» поза пунктами пропуску. З'явилися каравани так званих «верблюдів» (осіб, які за певну плату переносять товар на інший бік кордону – *Авт.*). Тим більше, на відміну від наших європейських сусідів, в Україні за таке правопорушення передбачено лише адміністративну відповідальність.

А з часом у регіоні почали практикувати й інші злочинні схеми: використання надлегкої авіації (дельтапланів, паропланів, безпілотників тощо) та водолазів. Останні, власне, набули широкої популярності на річкових ділянках кордону, зокрема й відділу прикордонної служби «Ділове».

НЕСПОКІЙНА ТИСА

13 листопада, тобто за три дні до трагедії, у ході реалізації завчасно отриманої інформації прикордонники відділу «Ділове» виявили поблизу державної межі рух невідомої особи. Під час спроби її затримання правоохоронці здійснили попереджувальний постріл вгору, але правопорушнику вдалося втекти.

Перевіряючи прилеглу територію, вартові рубежу знайшли 12 покинутих пакунків із тютюновими виробами. Крім того, група реагування виявила демонтаж трьох метрів загороджувального паркану та доріжку слідів, які вели до річки Тиса. Проте ознак порушення державного кордону виявлено не було.

А вже наступного дня під час перевірки ділянки держрубежу прикордонний наряд відділу «Ділове» помітив трьох невідомих, які прямували з пакунками в бік Тиси. Однак, зрозумівши, що їх викрито, і скориставшись значною відстанню до правоохоронців, зловмисники покидали свою ношу та вдалися до втечі. На місці події «зелені кашкетки», як і попереднього разу, виявили шість тисяч пачок контрабандних сигарет.

ЗУХВАЛИСТЬ НЕ ЗНАЄ МЕЖ

15 листопада злочинні дії контрабандистів співробітники відділу «Ділове» вже викрили разом із румунськими колегами. По той бік кордону були затримані двоє осіб із десятима пакунками тютюнових виробів. На українській території тривав пошук решти осіб, причетних до оборудки. Невдовзі неподалік Тиси вартіві рубежу затримали чоловіка в гідрокостюмі. Документів при собі він не мав, однак при ньому була велика сума коштів у іноземній валюті, які він, ймовірно, отримав за контрабандний товар.

Начальник відділу прикордонної служби майор Вадим Березенський, не гаючи часу, одразу почав з'ясування обставин правопорушення, опитування затриманого та вилучення коштів. Згодом на підмогу дайверу прибула група молодиків, які почали чинити фізичний опір і перешкоджати законним діям прикордонників. Саме у цей час невідома особа здійснила наїзд на офіцера автомобілем Audi іноземної реєстрації. До місця події викликали карету швидкої допомоги. Військовослужбовця у стані коми доправили в реанімаційне відділення, де було здійснено негайне оперативне втручання. Проте, на превеликий жаль, за два дні від отриманих травм наш побратим помер у лікарні так і не прийшовши до тями.

Що стосується водія-вбивці, то спершу він утік із місця події, намагаючись уникнути правосуддя. Та згодом його особу було встановлено та затримано співробітниками Національної поліції. Ним виявився 34-річний мешканець Закарпаття. 18 листопада слідчий суддя Ужгородського міського районного суду ухвалив рішення про тримання підозрюваного під вартою протягом 60 днів без права внесення застави. Тож сподіваємося, що цей негідник уже найближчим часом отримає заслужене покарання.

НАС НЕ ЗАЛЯКАТИ!

Держприкордонслужба України системно протидіє протиправній діяльності на державному рубежі. Щоденно затримуються десятки зловмисників, вилучається різного роду контрабанда, зброя та наркотики. Водночас підрозділи внутрішньої безпеки ефективно борються з нечистими на руку співробітниками. І така принципова позиція відомства постійно стикається з опором протиправних

елементів. У гонитві за швидким збагаченням правопорушники досить часто наражають прикордонників на небезпеку та створюють загрозу їхньому життю. І, на жаль, з кожним роком кількість таких випадків лише зростає.

Так, з початку цього року зафіксовано 27 особистих погроз співробітникам Держприкордонслужби, 11 фактів побиття наших військовослужбовців та 10 випадків пошкодження службових автомобілів і особистого майна вартівих рубежу.

Зокрема, у липні, намагаючись чинити тиск на прикордонників в Ужгороді, був спалений автомобіль нашого співробітника. На початку листопада на ділянці українсько-румунського кордону в Чернівецькій області близько двох десятків контрабандистів завдали тілесних ушкоджень прикордонному наряду та зникли з місця події. А 16 листопада (наступного дня після смертельного наїзду на майора Березенського – Авт.) водій позашляховика Mitsubishi Pajero проїгнорував законну вимогу правоохоронців зупинитися і здійснив

наїзд на прикордонний наряд відділу «Доманове» Луцького загону. У результаті, один військовослужбовець отримав травму гомілки та пальців правої ноги. Щоб зупинити порушника по колесах автівки була застосована зброя, але контрабандисту вдалося втекти.

Не зважаючи на шалений тиск та погрози з боку кримінальних угруповань, прикордонники й надалі самовіддано виконуватимуть свої обов'язки. І нехай зловмисники затамлять: нас не залякати! А при загрозі життю чи здоров'ю військовослужбовців персонал відомства у межах чинного законодавства без вагань застосовуватиме зброю.

ПРОБЛЕМУ СЛІД ВИРІШУВАТИ НЕГАЙНО

Деякі скептики можуть стверджувати, що контрабанда як явище була у всі часи, і її активність передусім залежить від добробуту суспільства. Тож, як тільки українці стануть

ПОПРИ ШАЛЕНИЙ ТИСК ТА ПОГРОЗИ З БОКУ КРИМІНАЛЬНИХ УГРУПОВАНЬ, ПРИКОРДОННИКИ Й НАДАЛІ САМОВІДДАНО ВИКОНУВАТИМЬ СВОЇ ОБОВ'ЯЗКИ. І НЕХАЙ ЗЛОВМИСНИКИ ЗАТЯМЛЯТЬ: НАС НЕ ЗАЛЯКАТИ! А ПРИ ЗАГРОЗІ ЖИТТЮ ЧИ ЗДОРОВ'Ю ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПЕРСОНАЛ ВІДОМСТВА У МЕЖАХ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА БЕЗ ВАГАНЬ ЗАСТОСОВУВАТИМЕ ЗБРОЮ.

заможнішими, їм не потрібно буде порушувати закон. Можливо, щодо дрібних контрабандистів-одинаків це судження й доречно. Проте транскордонні угруповання, які перетворили контрабанду на надприбутковий бізнес, навряд чи в принципі готові перебувати у правовому полі. Як то кажуть: скільки вовка не годуй, а він усе одно в ліс дивиться. Тому «зламати хребет» організованій контрабанді можна лише жорсткими консолідованими діями усіх правоохоронних структур.

Проте, на відміну від ділків із прикордоння, правоохоронці працюють виключно у межах чинного законодавства. А тут у нас, на жаль, не надто переконливі можливості. Справа в тому, що різкий сплеск контрабанди відбувся в 2012 році – одразу після того, як Верховна Рада України скасувала кримінальну відповідальність за це правопорушення. З тих пір виникла дуже дивна ситуація – у всіх наших

західних сусідів (а територією Закарпаття пролягає кордон України з чотирма країнами ЄС) за контрабанду передбачена кримінальна відповідальність, і тільки ми після символічного штрафу з конфіскацією товару чи автомобіля відпускаємо контрабандистів на волю, після чого вони знову спокійнісінько займаються своїм «бізнесом».

Саме таке ліберальне ставлення держави до любителів легкої наживи є базовою передумовою відчуття безкарності і свавілля контрабандистів. Якщо б місцеві ділки знали, що можуть отримати реальний строк, вони б тричі подумали, чи варто їм переправляти ті ж сигарети. А якщо б ще й усвідомлювали, що погрози чи насильство стосовно представника правоохоронного органу гарантують їм кілька років у буцегарні, то й трагедія, яка сталася у «Діловому», не було б. **К**

Андрій ГЕРАСИМКІВ

В ОСТАННІЙ ПУТЬ...

Офіцера-прикордонника Вадима Березенського, який помер 17 листопада від травм, отриманих під час виконання завдань з охорони державного кордону на Закарпатті, поховали у місті Ізяславі на Хмельниччині.

Віддати шану герою та підтримати його рідних і близьких на поминальні заходи прибули Голова Державної прикордонної служби України генерал-полковник Петро Цигикал, керівництво Західного регіонального управління, Національної академії ім. Богдана Хмельницького, Мукачівського і Чопського загонів. Також провели прикордонника в останню путь прийшли численні друзі та колеги, з якими він разом проходив службу.

Голова Держприкордонслужби Петро Цигикал висловив співчуття рідним Вадима Березенського та відмітив, що офіцер був справжнім взірцем сумління виконання свого обов'язку, мужнім воїном та вірним сином своєї Батьківщини.

– Війна триває не тільки на сході нашої країни, а й на заході, і, на жаль, забирає найкращих. Вадим Березенський не ховався за спину інших, а виконував свій обов'язок до кінця. Він не побоявся бандитів, жадібність та нажива яких коштувала йому життя та залишила батьків без сина, а двох дітей – маленьку доньку та сина – сиротами. Назавжди Вадим залишиться для нас прикладом безмежної відданості своїй землі і народу, якому він з гідністю служив до останнього свого подиху. Вічна пам'ять і слава Герою! – сказав Петро Цигикал.

Персонал Державної прикордонної служби України, схиливши голови, вшанував Вадима Миколайовича хвилиною мовчання. Курсанти академії з військовими почестями провели прощальну церемонію.

ОЛЕНА ТРАЧУК

Перше грудня 2018 року для Морської охорони Державної прикордонної служби стало важливою точкою відліку. В перший день календарної зими Регіональне управління морської охорони прийняло у підпорядкування всі існуючі загони морської охорони відомства, а також навчальний центр з підготовки персоналу, який дислокується в Ізмаїлі.

Одразу скажемо, що цей реформаторський шлях не був усіяний пелюстками троянд. Підготовчий період потребував непростих управлінських рішень всієї вертикалі: від Голови Служби до підрозділів, що безпосередньо охороняють морський кордон. Всі ці зміни відбуваються у період, коли ситуація на Азовському та Чорному морях не лише Україну тримає у напрузі, але й стала темою обговорень серед світових лідерів.

Що спонукало до таких кардинальних кроків, яка кінцева мета перетворень, наскільки міцний кадровий та технічний потенціал морських підрозділів і чи готові наші прикордонники до провокацій та неприхованої агресії з боку росіян на Азові і Чорному морі. На ці запитання редакції відповів контр-адмірал Олег КОСТУР, призначений на посаду начальника регіонального управління морської охорони.

ВІД АЗОВА ДО ДУНАЮ

– Оlegу Івановичу, рішення про створення морського регіонального управління є логічною відповіддю Служби на загострення російською стороною ситуації в Азовському морі та збільшення напруги на інших морських ділянках українського кордону. Як було прийняте це рішення?

– Ідея реформування структури Морської охорони не нова, а загострення ситуації в Азовському морі стало додатковим аргументом для такого рішення. Хочу нагадати, що морський сектор входив у загальну військову структуру керування прикордонним відомством. Цей принцип існував ще за часів СРСР. Після здобуття Україною незалежності у 1991 році жодних суттєвих трансформацій у цьому аспекті не відбувалося, а необхідність практичних змін з роками тільки зрала. У нинішніх реаліях ця управлінська архітектура як ніколи потребувала кардинальних реформ.

Необхідно зазначити, що відповідні документи щодо змін у принципах побудови Морської охорони розроблялися у відомстві не один рік і мають свою історію.

У цьому сенсі варто згадати Стратегію розвитку Державної прикордонної служби на період до 2020 року, яка була затверджена розпорядженням Уряду 23 листопада 2015 року. Цим документом передбачено забезпечення розвитку Морської охорони, модернізацію та оновлення корабельно-катерного складу, удосконалення механізму здійснення контролю за плаванням і перебуванням плавзасобів усіх типів у територіальному морі, внутрішніх водах, а також під час стоянки в портах України.

Логічно виникає питання, чому ця робота не почалася раніше? У різні періоди ця проблематика стояла на порядку денному, але в силу комплексу причин, ідеї реформування та подальшого розвитку не могли бути реалізовані.

ними. А сьогодні я хочу подякувати керівництву відомства за те, що дали старт реформуванню, а Голові Державної прикордонної служби – за довіру та активні кроки щодо всебічної підтримки становлення Морської охорони в непростих умовах сьогодення.

Нині Регіональне управління морської охорони – це самодостатня структура, персонал якої виконує поставлені завдання щодо охорони державного кордону на морі від Азова до Дунаю, включаючи річкові ділянки однієї з найбільших водних артерій Європи. Наш потенціал – вагомий: Морська охорона нараховує близько сімдесяти одиниць корабельно-катерного складу. Це й кораблі та катери з відповідною автономністю плавання, і швидкісні малі катери для оперативного реагування та припинення правопорушень в межах територіального моря.

– Як далі розвиватиметься новостворене Регіональне управління морської охорони?

– Хочу зауважити, що Регіональне управління є перехідним етапом у подальшому кроковому реформуванні Морської охорони. А фіналом системних структурних змін має стати саме Берегова охорона відомства. Однак до того часу нам необхідно провести чималу організаційну та практичну роботу. Всі наші подальші кроки відповідатимуть положенням трирічної відомчої Програми розвитку Морської охорони на період до 2021 року.

**КОЖЕН ВИХІД
НА ОХОРОНУ
МОРСЬКИХ РУБЕЖІВ,
КРІМ ВИКОНАННЯ
ПОСТАВЛЕНИХ ЗАВДАНЬ, –
ЦЕ ДОДАТКОВА КРАПЛЯ
У ДОСВІД ТА ПІДВИЩЕННЯ
ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ
НАШОГО ОСОБОВОГО
СКЛАДУ.**

– Окресліть, будь ласка, основні положення цього документа та прокоментуйте їх.

– Програма визначає для Морської охорони чіткі завдання і включає чотири напрями її реалізації. По-перше, це вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності. По-друге, це поступовий розвиток структури, а саме: створення об'єднаного Центру морських операцій, оптимізація системи управління та логістики і підвищення ефективності застосування підрозділів. По-третє, проведення заходів реформування технічного забезпечення корабельно-катерного складу шляхом створення Центрів технічного забезпечення Морської охорони. А четвертий напрям включає в себе розвиток цілої системи матеріального оснащення підрозділів шляхом створення Центрів логістичного забезпечення.

Якщо говорити конкретніше, то відповідно до згаданої Програми, нам необхідно переробити чимало нормативних документів. Крім того, потребує змін значна кількість законодавчих документів, які приймалися протягом становлення відомства. Наприклад, закон «Про Державну прикордонну службу України» в частині, яка стосується морської компоненти.

Потребує організаційно-штатних змін і сама структура Морської охорони. Вона повинна відповідати сучасним викликам та загрозам і бути більш прогресивною, націленою на розвиток самої структури. Переконали, що необхідно відходити від типової, або як ще кажуть, класичної схеми охорони морської ділянки, яка полягала у перебуванні корабельно-катерного складу в основних пунктах базування і виконання завдань по всьому периметру територіального моря. У цьому аспекті варто звернутися до європейської практики, коли саме у портах та портів пунктах знаходяться штатні морські прикордонні підрозділи. І зона їхньої відповідальності має конкретні географічні рамки територіального моря країни. Такий принцип необхідно застосовувати і у нас. У першу чергу, це виправдане з фінансової точки зору, по-друге, у такому випадку система управління та реакція на події у морі більш оперативна та гнучка.

І ця ідея матиме практичне втілення. У найближчій перспективі, коли в Ізмаїлі з нуля створюватиметься загін морської охорони, його штатна основа буде націлена на принципово нові підходи в організації несення служби на морі. 75% особового складу займатиметься безпосереднім виконанням завдань з охорони державного кордону, решта – управлінська ланка.

– Олегу Івановичу, виконання завдань безпосередньо пов'язане з підготовкою особового складу. Чи достатня кількість морських спеціалістів різного профілю у прикордонних підрозділах?

– Якщо дивитися загалом, то частини Морської охорони у достатній кількості укомплектовані особовим складом для всебічного виконання завдань з охорони державного кордону. Питання в іншому: ми дійсно потребуємо, так би мовити, свіжої кадрової крові. Тільки у 2022 році у наші підрозділи прийдуть морські офіцери, які сьогодні проходять навчання у рамках

державного замовлення в Інституті Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія». А до цього часу нам доводиться докладати чимало точкових зусиль для залучення класних вузькопрофільних морських спеціалістів.

– Давайте обговоримо технічну складову Морської охорони. Не таємниця, що корабельно-катерний склад вже не новий і проектувався ще за часів СРСР. Як проходитиме процес оновлення прикордонних кораблів і катерів?

– Безумовно, відомчий корабельно-катерний склад потребує суттєвого оновлення та модернізації. Ми розуміємо, що ці процеси фінансово вельми затратні. Тому знаходимо у цих питаннях розумний баланс. В першу чергу, плануємо модернізувати катери проекту «Гриф», які несуть службу як в Азовському, так і в Чорному морях. Цей процес планується розбити на три етапи: позбавитися техніки, яка достатньо зносилася, і на яку вже не виробляють запчастини. По-друге, будемо модернізувати технічну складову та корабельну зброю.

Що ж стосується принципово нової техніки, то, безумовно, напрацювання в цьому плані є. Однак, вкотре підкреслю, технічний напрям розвитку фінансово затратний, тому без підтримки зарубіжних партнерів та реалізації міжнародних програм з матеріально-технічної допомоги, на цьому етапі нам не обійтись. Ми маємо багаторічний досвід плідної співпраці із Програмою Державного департаменту США з питань експортного контролю та безпеки кордонів, Посольством США в Україні і сподіваємося на розширення кола міжнародної взаємодії та подальшу підтримку іноземних колег.

– Якщо ми заговорили про забезпечення, охарактеризуйте, будь ласка, четвертий напрям Програми розвитку Морської охорони, який стосується логістичних питань.

– Говорячи про створення загонів морської охорони нового типу, я не випадково зосередив увагу на співвідношенні бойових підрозділів та системи управління. Персонал повинен займатись виконанням службових завдань. Проблеми безперерійного та всебічного забезпечення вирішуватиме регіональне управління. Для цього у нього будуть всі повноваження та можливості.

– Пане контр-адмірале, у нашій розмові неможливо обійти питання пов'язані із ситуацією в Азовському та Чорному морях. Градус напруги, спричинений російською стороною, там надзвичайно високий. Морська охорона готова дати гідну відсіч агресору?

– Для початку необхідно зрозуміти, що Росія тримає в Азово-Чорноморському регіоні потужний корабельно-катерний склад. Конкурувати з ним з військової точки зору недоцільно і неможливо. Однак є великою помилкою розглядати Морську охорону Служби окремо від інших вітчизняних силових структур. Наша спільна сила в контролі обстановки та плідній взаємодії. Разом ми готові дати гідну відповідь агресору.

Кораблі Морської охорони постійно виходять у море, демонструючи свою присутність росіянам. Щоправда, їхні кораблі, подекуди, на невеличкій відстані йдуть за нашими. Це така тактика російської сторони. Нас це сильно не обходить, адже екіпажі добре знають алгоритм адекватних дій у випадку провокацій. Ми усвідомлюємо рівень підготовки російських екіпажів, знаємо їхні можливості.

– Нещодавно екрани телебачення та Інтернет-простір облетіло відео, зняте з одного з кораблів Морської охорони, що знаходився на службі в морі. На кадрах добре видно, як російський катер, небезпечно маневруючи, на великій швидкості обходить наш корабель. Що, на Вашу думку, такими діями намагаються продемонструвати російські військові?

– У цьому випадку вони показали ходові якості свого катера (Сміється. – Авт.). Якщо серйозно, то крім фіксації порушень правил мореплавання, на наших бійців це не справило жодного враження. Однак, незважаючи на провокації, морські прикордонники виходили

МОРСЬКА ОХОРОНА НАРАХОВУЄ БЛИЗЬКО СІМДЕСЯТИ ОДИНИЦЬ КОРАБЕЛЬНО-КАТЕРНОГО СКЛАДУ. ЦЕ Й КОРАБЛІ ТА КАТЕРИ З ВІДПОВІДНОЮ АВТОНОМНІСТЮ ПЛАВАННЯ, І ШВИДКІСНІ МАЛІ КАТЕРИ ДЛЯ ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ В МЕЖАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО МОРЯ.

та будуть виходити в море. Адже кожен вихід на охорону морських рубежів, крім виконання поставлених завдань, – це додаткова крапля у досвід та підвищення професіоналізму нашого особового складу. Беззаперечно істина: моряк повинен постійно виходити в море!

– Олегу Івановичу, непросте, але важливе питання: у разі необхідності чи готові наші кораблі відкрити вогонь на ураження?

– Почнемо з азів: кожен вихід у море на службу з охорони кордону – це виконання бойового (!) завдання. Навіть у мирний час! А тим більше у сьогоденні реаліях це питання набуває особливої ваги. Крім того, на моє переконання, сьогодні Морська охорона в непростих умовах загартовує характер, відточує майстерність, не дає шансів зневажливості та недбалості. Тому я впевнений: у разі виникнення загрозливої обстановки, командир, відповідно до існуючих правових актів, прийме рішення на відкриття вогню, а екіпаж виконає цю команду.

– Підсумовуючи нашу бесіду: як перший керівник новоствореного морського регіонального управління, якою Ви бачите у недалекому майбутньому вітчизняну Морську охорону?

– Кінцева мета – самодостатня структура, яка діє професійно та оперативно. Її значення та вплив практично відчутні на морі, а корабельно-катерний склад та високопрофесійні екіпажі здатні виконати весь спектр завдань з охорони морських рубежів України. К

Спілкувався Андрій КУЧЕРОВ

КОРДОН

Журнал «Кордон»
ua_border_service

Фото Сергія Гудака

СПОКУСЛИВА СЛУЖБА

Дев'ятого грудня у світі відзначають Міжнародний день боротьби з корупцією. Це явище залишається однією з найбільших проблем багатьох держав, зокрема і України. Минулорічний аналіз міжнародної організації в галузі боротьби з корупцією Transparency International засвідчив, що у всесвітньому рейтингу «Індекс сприйняття корупції» Україна отримала 30 балів зі 100 можливих і посіла 130 місце зі 180 країн. Згідно з правилами оцінювання, нуль балів означає тотальну корупцію, а 100 балів – у державі немає корупції взагалі. За словами виконавчого директора Transparency International Ukraine Ярослава Юрчишина, торік Україна набрала лише один бал в рейтингу сприйняття корупції. «Завдяки тому, що в нас почали потрапляти до суду справи стосовно топ-корупціонерів, що ми все більше використовуємо ефективні механізми бізнесу і держави, Україна отримала бал. Здається, це – позитив, але 2016-го року ми набрали два бали. А щоб увірватися у середовище країн Європейського Союзу за показниками, нам треба набирати мінімум три за рік» – зазначив Юрчишин. Найбільш корупційними країнами в 2017 році, за даними експерта, визнано Сирію, Південний Судан та Сомалі. Він також зауважив, що Росія отримала 29 балів, Молдова – 31, Білорусь – 44, Грузія – 56, Польща – 60 балів.

Антикорупційні закони заклали підвалини і показали світові намір України прямувати у бік реформ. Однак політична воля – це не лише рішучі заклики з високих трибун. Україна потребує ефективного поступу на шляху руйнування корупційних схем, які стали невід'ємним атрибутом владних інституцій. Так, корупція в секторі безпеки є однією з ключових загроз національній безпеці. Зважаючи на це, у Державній прикордонній службі України тривають заходи щодо протидії та викоринення корупції.

КУПИТИ ПЕРЕТИН

Курс на добросовісність та несприйняття корупції став нормою оперативно-службової діяльності прикордонних підрозділів. Щоб прикордонники «закрили очі» на сприяння у переміщенні «товару», незаконний вивіз неповнолітніх, незаконний перетин кордону та інші протиправні діяння, їх спокушають хабарями в гривнях, євро, доларах, злотих, рублях, кронах, форинтах тощо. За заявами поміркованих прикордонників, на заводі цим планам стають співробітники підрозділів Департаменту внутрішньої та власної безпеки Адміністрації Держприкордонслужби України,

які системно діють разом з іншими правоохоронними органами України.

Прикладом успішної співпраці правоохоронців стало затримання на гарячому нашого співвітчизника, який приїхав на Закарпаття на представницькому Mercedes S-class надавати допомогу місцевим мешканцям в організації каналу незаконного переміщення тютюнових виробів до Угорщини. За 5200 доларів США чоловік очікував «зменшення щільності» охорони державного кордону з боку прикордонників, що дозволило б його закарпатським співникам безкарно порушувати кордон з контрабандними сигаретами.

Нещодавно на гарячому було затримано голову сільської ради одного з прикордонних населених пунктів Рахівського району у момент передачі військовослужбовцю 500 доларів США. За вказану суму він очікував дозволу від прикордонного наряду на незаконне переміщення партії тютюнових виробів до Румунії через річку Тиса, по якій проходить державний кордон. Затриманий тісно контактував з угру-

ДПСУ ПОСЛІДОВО ВИЯВЛЯЄ ОКРЕМИХ НЕЧИСТИХ НА РУКУ СПІВРОБІТНИКІВ, ЯКІ ДИСКРЕДИТУЮТЬ ВІДОМСТВО. ОДИМ З ОСТАННІХ ВИПАДКІВ СТАЛО ВИКРИТТЯ СПІЛЬНОЮ МІЖВІДОМЧОЮ ГРУПОЮ У МІЖНАРОДНОМУ ПУНКТІ ПРОПУСКУ «ЯГОДИН» СХЕМИ НАДАННЯ ПЕРЕВАГ ВОДІЯМ ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛІВ У ПОЗАЧЕРГОВОМУ В'ЇЗДІ ДО ПУНКТУ ПРОПУСКУ ЗА ГРОШОВУ ВІНАГОРОДУ.

пованням, чії дії призвели до смерті прикордонника Вадима Березенського.

Стрічка повідомлень про затримання рясніє інформацію про відмову прикордонників від неправомірної вигоди в обмін на вирішення питання безперешкодного пропуску державного кордону України. Лише за 2018 рік зафіксовано понад 760 випадків пропонування неправомірної вигоди співробітникам Держприкордонслужби. Більше того, відомство є флагманом у боротьбі з корупціонерами у своїх лавах.

ДПСУ послідовно викриває окремих нечистих на руку співробітників, які дискредитують відомство. Одним з останніх випадків стало викриття спільною міжвідомчою групою у міжнародному пункті пропуску «Ягодин» схеми надання переваг водіям вантажних автомобілів у позачерговому в'їзді до пункту пропуску за грошову винагороду. За участю спецпідрозділу «ДОЗОР» було затримано інспектора прикордонної служби ВПС «Римачі» Луцького загону разом з цивільним спільни-

ком під час вимагання та одержання від водія неправомірної вигоди. Попередньо міжвідома група задокументувала дії зловмисників у декількох аналогічних епізодах. Під час обшуків у них виявлено та вилучено чималу суму коштів у національній та іноземній валюті. Фігурантів справи затримано, проводяться слідчі дії.

Порівняно з минулим у цьому році удвічі зменшилась частка громадян, які особисто фіксували чи дізнавалися від знайомих про випадки хабарництва з боку прикордонників. При цьому зменшилась частка громадян, які впевнені, що корупціонери-прикордонники викриті на хабарництві залишаються безкарними. Про це свідчить соціологічне дослідження GFK Ukraine громадської думки подорожуючих громадян щодо проявів корупційних дій в пунктах пропуску на державному кордоні, здійснене на замовлення Міжнародної організації з міграції. Опитування тривало місяць і проводилось у пунктах пропуску «Краківець», «Бориспіль», «Харків»,

УКРАЇНА ПОТРЕБУЄ ЕФЕКТИВНОГО ПОСТУПУ НА ШЛЯХУ РУЙНУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ СХЕМ, ЯКІ СТАЛИ НЕВІД'ЄМНИМ АТРИБУТОМ ВЛАДНИХ ІНСТИТУЦІЙ. ТАК, КОРУПЦІЯ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ Є ОДНІЄЮ З КЛЮЧОВИХ ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ.

«Одеса», «Дніпро». Так, загальний рівень довіри в аеропортах зріс на 2% порівняно з аналогічним минулорічним опитуванням. Крім того, збільшився на 8% рівень задоволеності проходженням паспортного контролю у пункті пропуску «Краківець», зараз він становить 63%. В аеропортах він залишився на досить високому рівні – 83%.

Також соціологічне дослідження довіри громадян до суспільних інститутів проводив Центр Розумкова. Зокрема, були опитані

ДОСВІД РОЗВИНЕНИХ КРАЇН СВДЧИТЬ, ЩО АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО МАЄ ПЕРЕДБАЧАТИ НАЙСУВОРИШІ ПОКАРАННЯ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ – МАКСИМАЛЬНО ВЕЛИКІ ШТРАФИ І ТЕРМІНИ УВ'ЯЗНЕННЯ, ЗАБОРОНУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МАЙБУТНЄ, ПОЗБАВЛЕННЯ ПЕНСІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПІЛГ ТОЩО.

респонденти від 18 років з усіх регіонів України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. За підрахунками, Державній прикордонній службі довіряють 50,7% українців.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

За результатами моніторингового дослідження «Стан корупції в Україні», проведеного Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС), понад 58% українців назвали найефективнішим методом боротьби з корупцією невідворотність кримінального покарання.

Досвід розвинених країн свідчить, що антикорупційне законодавство має передбачати найсуворіші покарання за корупційні злочини – максимально великі штрафи і терміни ув'язнення, заборону професійної діяльності на майбутнє, позбавлення пенсії та соціальних пілг тощо.

Так, у Південній Кореї існує один «Закон про корупцію», визнаний еталонним у всьому світі. Він дає право кожному повнолітньому громадянину цієї країни почати власне розслідування за фактом хабаря, а головний антикорупційний орган – Комітет з аудиту та інспекції – зобов'язаний підтримати його. У цьому допомагає запущена 16 років тому онлайн-система контролю Ореп, яка збирає заяви громадян. Вона, до речі, також викликала фурор серед антикорупційних програм. Будь-яка людина може подати заяву, і вона обов'язково повинна бути розслідувана. Програма економить час, є зручною у використанні і, що найголовніше, – система онлайн-контролю запобігає

корупції, бо не передбачає особистих контактів з чиновниками, а водночас і можливості передачі хабаря, що могло б вплинути на розгляд справи.

Інноваційно підійшли до проблеми і в Нідерландах, де рівень корупції один з найнижчих у світі. Тут боротьба з хабарями спирається на системи відбору і стеження – спеціальна група експертів, аналітиків, науковців за допомогою збору даних та обчислень стежить, де можливе виникнення корупції та встановлює над цією сферою жорсткий контроль. Якщо, приміром, у місцевому мінфіні, на основі аналізу вхідних і вихідних коштів, виявлено неточності, то відомство опиниться під пильною увагою. За проступок – позбавлення всіх соціальних пілг і заборона працювати в держорганах.

У США законодавство розглядає держслужбу як сферу діяльності, де виключені будь-які особисті інтереси. У цьому їм допомагає поліграф, на якому держчиновники проходять обов'язкову перевірку. Якщо хтось хоче відмовитися від процедури, то ризикує залишитися без роботи. Що ж стосується покарань, то в США корупціонеру загрожує штраф, який втричі перевищує розмір хабаря. У деяких випадках чиновнику загрожує ще і тюремний термін до 15 років. Суд, до речі, може поєднати обидва ці покарання.

У питанні корупції не можна обійтися без страшного досвіду КНР, де за хабарництво чиновник платить своїм життям. Керівництво країни не просто розстрілює за проступок – це «дійство» транслюють на всю країну. За останні кілька років позбавлені життя близько десятка тисяч чиновників. Альтернативою за цей злочин є довічний термін. Однак на цьому боротьба з корупцією у Китаї не обмежується – тут копітка робота щодо виховання чесності починається з раннього дитинства: у школі малюкам постійно витлумачують, що красти погано, а красти держвласність – злочин. Загалом з 2013 року покарали понад 1,35 мільйона чиновників і партійних діячів, включаючи близько 100 держслужбовців високого рангу. К

Тетяна ФІЛІПЕНКО

БОЙОВИЙ ЛАЗЕР

ГРА БЕЗ ПРАВИЛ

Першого жовтня військовослужбовець окремої бойової прикордонної комендатури «Курахівка» під час несення служби поблизу контрольного поста «Мар'їнка», що на Донеччині, був засліплений невідомим пристроєм. Сталося це під час спостереження за окупованою територією через бінокль. Молодший інспектор на деякий час втратив зір, був дезорієнтований і потребував спеціалізованої медичної допомоги.

ПРОБЛЕМА, ЯКА ВИЙШЛА ЗА РАМКИ КОРДОНІВ

І саме в цей час, за кілька тисяч кілометрів від лінії розмежування, у німецькому Бонні, проходила щорічна офтальмологічна конференція, участь у якій брав представник Державної прикордонної служби України. Зарубіжних партнерів зацікавив унікальний досвід, якого набули українські прикордонні медики у лікуванні поранень очей, що пов'язані з імовірним застосуванням бойового лазера. Доповідь на цю тему підготувала начальник відділення офтальмології Головного військово-медичного клінічного центру старший лейтенант медичної служби Юлія Пімонова, яка безпосередньо займалася лікуванням такого типу поранень у наших вояків.

Однак повернімося в Україну. Події, які трапилися поблизу контрольного поста «Мар'їнка», не стали несподіванкою для українських захисників. 25 березня цього року саме у цьому місці був засліплений прикордонник, який спостерігав за позиціями противника, використовуючи бінокль. А у липні 2016 року одразу троє вартових рубежу, що оглядали ворожі позиції через

оптичні пристрої, отримали засліплення невідомими променями. Нагадаємо, що одного з них, щоб врятувати зір, довелося оперувати у спеціалізованій офтальмологічній клініці. Іншого, який мав розрив сітківки ока, тривалий час лікували консервативним методом. Загалом всі наші прикордонники, травмовані невідомою променевою зброєю, згодом повернулися до строю.

РУЙНІВНА СИЛА СВІТЛОВОГО ОПІКУ

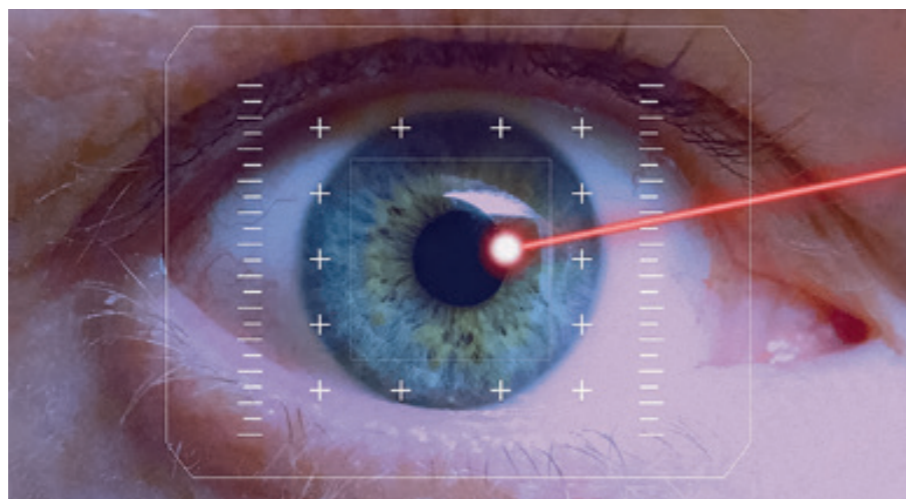
Воїна, якого було поранено першого жовтня, оперативно доставили для обстеження до військового медичного госпіталю у місті Покровськ. Після огляду лікарем сержант був евакуйований авіаційним транспортом до обласної офтальмологічної лікарні міста Дніпра. Там молодшому інспектору поставили попередній діа-

гноз: лазерний опік сітківки правого ока, який спричинив втрату зору на 80%. У центрі сітківки спостерігався набряк, який утворився в результаті поранення, ліве око було в нормі.

– Поранений сержант прибув із Дніпра 11 жовтня і був госпіталізований в офтальмологічне відділення Головного військово-медичного клінічного центру для подальшого обстеження та лікування, – розповідає Юлія Пімонова. – На підставі скарг, анамнезу, клінічної картини та інструментальних методів обстеження був встановлений діагноз: світловий опік макулярної ділянки правого ока внаслідок вірогідного застосування тактичного лазера.

За словами начальника відділення офтальмології столичного прикордонного шпиталю, цьому прикордоннику вельми пощастило. По-перше, у мить засліплення, дивлячись у бінокль, він інстинктивно заплющив ліве око, чим врятував його від травми. По-друге, спираючись на результати обстеження, можна стверджувати, що небезпечний промінь пройшов по сітківці по дотичній траєкторії, що зменшило ступінь ураження правого ока. По-третє, пучок небезпечного світла зачепив не центральну частину сітківки, що буває у переважній більшості випадків, а тільки боковий сектор. Цей позитивний фактор зберіг око прикордонника від більш серйозних та глибоких опіків.

– Нині цьому сержанту з ОБПК «Курахов» нічого не загрожує. Зір повернувся на 100%. Саме таким він був у прикордонника до поранення, – говорить Юлія Пімонова. – Нещодавно цей військовослужбовець, після курсу лікування, був виписаний, йому надані рекомендації. У визначений термін він прибуде до нас для планового обстеження. Водночас у відділенні перебуває воїн, який отримав травму в районі контрольного поста «Мар'їнка» наприкінці березня цього року. Він прибув на планове обстеження. Його стан стабільний, місце опіку не турбує, там утворився рубець. Безумовно, ця травма не мине безслідно, людина буде відчувати деякий дискомфорт, але якість життя буде на такому ж рівні, як і до поранення.

ЮЛІЯ ПІМОНОВА,
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛЕННЯ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ
ГОЛОВНОГО ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОГО КЛІНІЧНОГО
ЦЕНТРУ, СТАРШИЙ ЛЕЙТЕНАНТ
МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ

**КОНФЕРЕНЦІЯ В БОННІ:
УКРАЇНЬСЬКА ДОПОВІДЬ
ЗАЦІКАВИЛА ВСІХ**

Саме неодноразові поранення очей наших військових у зоні операції Об'єднаних сил, наслідки і тактика лікування цих незвичних для цивільної медицини травм і стали основною темою доповіді, яку Юлія Пімонова зробила під час офтальмологічної конференції у Бонні.

– Я вже тривалий час є учасницею німецької офтальмологічної асоціації DOG. Щорічно фахівці цього об'єднання організують медичні профільні конференції, запрошують у Бонн провідних лікарів зі світовими іменами, ведуть професійні дискусії, діляться знаннями, вивчають передовий досвід у лікуванні очних хвороб, – підкреслює старший лейтенант медичної служби Юлія Пімонова. – Не став винятком і цей рік. Розробивши тему щодо лікування опіків сітківки очей, отриманих українськими військовими на Донбасі, та направивши її в організаційний комітет конференції, отримала позитивні оцінки та пропозицію зробити перед учасниками заходів окрему доповідь на цю тему.

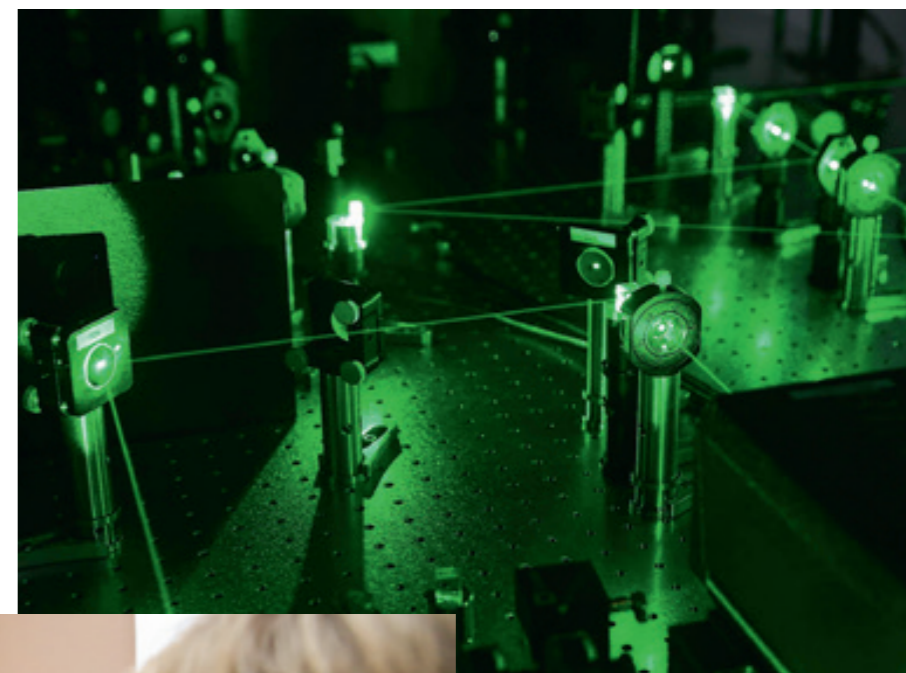
**ОКРЕМІ ДОСЛІДНИКИ ВОЄННИХ
КОНФЛІКТІВ СТВЕРДЖУЮТЬ, ЩО
ДЕЯКІ ЗРАЗКИ ЛАЗЕРНОЇ ЗБРОЇ
ЗАСТОСОВУВАЛИСЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ В
ІРАКУ. ПРОТЕ ІСТОРІЯ НЕ ЗНАЄ ЖОДНОГО
ЗАДОКУМЕНТОВАНОГО РЕЗУЛЬТАТУ
ЗАСТОСУВАННЯ ЦЬОЇ ЗБРОЇ. ТАКИМ
ЧИНОМ, ДОСВІД, НАБУТИЙ УКРАЇНСЬКИМИ
ПРИКОРДОННИМИ МЕДИКАМИ,
Є ОСОБЛИВО ЦІННИМ.**

За словами Юлії Пімонової, її виступ був запланований наприкінці тематичної робочої панелі одного з днів роботи конференції.

– Були побоювання, що учасники, втомлені насиченою програмою Форуму, просто проігнорують мій виступ. Однак сталося навпаки, – згадує лікар. – Людей в залі не поменшало, я відчувала професійну зацікавленість колег-офтальмологів. Формат роботи включав коротку, майже конспективну доповідь, після якої учасники задавали питання. Відверто кажучи, не очікувала такої активності від учасників. Мене перепитували щодо широкого спектру питань: починаючи від географічного місця поранень наших військових (а це – український Донбас), закінчуючи характером завданих травм, тактикою лікування, реабілітацією військових, їхнім психологічним станом тощо.

Необхідно зазначити, що лікування подібних опіків сітківки ока досконало не описані у медичній літературі. І саме ця теза неодно-

мінимальний крововилив, а сітківку ока видно до найменших дрібниць. Тобто можливості оперативного втручання – безмежні. Це абсолютно новий рівень у медичній техніці.

Загалом, за словами Юлії Пімонової, сучасна світова офтальмологія направлена на ранню діагностику очних захворювань. Робота з пацієнтами побудована так, що очні патології виявляються у самому зародку, коли для людини вони ще не приносять дискомфорту в повсякденному житті. Страховій медицині, як би цінно це не звучало, вигідніше запобігти хворобі, аніж її лікувати у закоренілому стані, тримаючи пацієнта у стаціонарі, де кожен день коштує чималі гроші. Система побудована таким чином, щоб людина не зверталася до лікаря, коли недуг вже похитнув здоров'я пацієнта. «У розвиненій європейській країні неможливо, наприклад, зустріти хворого зі зрілою катарактою. Її просто не допустять численні запобіжники у вигляді регулярного обстеження, передової діагностичної апаратури, бажання людини бути здоровою» – зазначає Юлія Пімонова.

разово звучала на конференції. В історії сучасних воєн не зафіксовані випадки застосування саме такого виду озброєння. До того ж, це поранення не смертельного характеру і не може бути засуджене світовою спільнотою як наслідок нового виду летального озброєння. Окремі дослідники воєнних конфліктів стверджують, що деякі зразки лазерної зброї застосовувалися під час війни в Іраку. Проте історія не знає жодного задокументованого результату застосування цієї зброї. Таким чином, досвід, набутий українськими прикордонними медиками, є особливо цінним.

Необхідно зауважити, що крім представника Головного військово-медичного клінічного центру Держприкордонслужби у конференції від України брали участь делегації одеського Інституту очних хвороб і тканинної терапії імені В. Філатова та харківської Клінічної лікарні імені Л. Гіршмана. Вітчизняні офтальмологи активно брали участь у різноманітних дискусіях та обговореннях не поступаючись за рівнем підготовки іншим провідним фахівцям цієї галузі медицини.

АКЦЕНТ НА ДІАГНОСТИЦІ

Окремо необхідно сказати про розвиток технічної складової в офтальмології. На конференції була представлена виставка найсучаснішого медичного обладнання, яке визначатиме подальший розвиток цього напрямку медицини.

– Найбільш неймовірно виглядав офтальмологічний мікроскоп, який працює у форматі 3D, – ділиться враженнями Юлія Пімонова. – Цей найсучасніший апарат застосовуватимуть при проведенні операцій на очах. Проте хірургу-офтальмологу немає необхідності користуватися лінзами або одягати спеціальні допоміжні пристрої. Лікар, роблячи операцію, дивиться на монітор через спеціальні окуляри. І можливість цього апарата просто фантастичні! Учасникам конференції пропонували провести невелику пробну операцію, використовуючи макети мембран сітківки ока. Скористалася цією пропозицією і я. Хочу сказати, що працювати за допомогою такої апаратури – професійне задоволення. Хірург бачить у оці пацієнта кожен судинку, може оцінити навіть

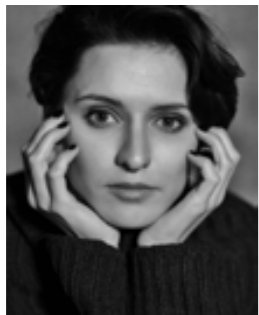
БЕЗЦІННИЙ ДОСВІД

Що ж стосується наших прикордонників, які були засліплені на передовій, то всі вони, завдяки професіоналізму вітчизняних медиків, сьогодні живуть повноцінним життям. І кожне таке поранення – окрема історія, яка за медичними показниками не схожа на іншу. Згадайте трьох військових, травмованих на передовій у 2016 році. Їхні очні травми були дуже серйозні. Одного особисто прооперував один з найкращих практикуючих офтальмологів країни, адже іншого виходу з критичної ситуації просто не було. Другого прикордонника, з розривами сітківки ока, що дуже небезпечно, медикаментозним шляхом вдалося крок за кроком провести по своєрідній крихіткій стежинці одужання, оскільки достеменних протоколів лікування у такий ситуації не існує. Однак і права на помилку у медиків теж не було. Цей безцінний досвід стає ще одним камінцем у міцний фундамент перемоги, робить нас сильнішими у гібридній війні, яку Україна обов'язково виграє. **К**

Андрій КУЧЕРОВ

PRO ЛЮДИНУ

Змінити світ на краще – мрія ентузіастів – людей, які працюють натхненно і цілеспрямовано. Саме такі риси властиві для ініціаторів і творців соціальних проектів. Останнім часом це явище поширюється і є свідченням зрілості суспільства, розуміння, що кожен відповідає за долю міста чи будинку, країни, народу. Соціальні проекти створюють, аби заявити про проблему, вирішити її, привернути увагу чи змінити громадську думку. Про специфіку цієї сфери громадської діяльності нам розповіла автор соціальних проектів «Помешанние», «Starenki» та «Кримська лінія вогню» фотограф і журналіст Кріс КУЛАКОВСЬКА.

Кріс, як би ви визначили, що таке соціальний проект – відгук суспільства на стрес, спроба заявити про себе? Чому саме зараз вони набули такої популярності?

Думаю, це після Майдану, суспільство ніби прокинулося. Я не люблю слово патріотизм, це слово для мене дещо затаскане. Соціальні проекти – піднімають певну важливу для соціуму тему. Зазвичай, мої проекти не комерційні. Мені це важливо. Існують благодійні соціальні проекти, які покликані зібрати кошти, але це більше добродійність. Для мене соціальний проект і комерція – речі, що не поєднуються.

Чи є алгоритм соціального проекту від задуму до реалізації? Можемо це розглянути на прикладі «Кримської лінії вогню».

Тут я швидше виконавець, автором ідеї виступив «Кримський дім» – показати десять портретів кримських воїнів АТО і розповісти їхні життєві історії. Вони звернулися зі своїми побажаннями, визначеними героями, моє завдання було дістатися до цих героїв, які були по всій Україні, поговорити з ними і зробити портрети.

А якщо говорити про мої попередні проекти, то алгоритм наступний. Спочатку відчувається потреба у створенні чогось, що зачіпатиме близьку мені тему, або шукаю тему і є бажання зробити щось корисне. Здійснюється моніторинг, чи були схожі івенти в Україні. Якщо ні – добре, а якщо так – то слід оцінити, чи можу я зробити краще. Чи вдасться здійснити це в іншому виконанні, по-своєму. Наприклад, у проекті про пенсіонерів мені було цікаво допомогти благодійному фонду «Starenki». І сам фонд ще такого не робив, вони нещодавно на ринку благодійності. Я хотіла допомогти інформаційно, хоча можна було просто надіслати, скажімо, п'ятсот гривень. Цікавіше витратити свій час і розповісти про них через конкретних героїв.

Але передусім виникає ідея?

Спочатку з'являється бажання, потім ідея, після цього оцінка процесу і термінів виконання. Далі підбирається команда: журналіст, перекладач англійської мови, коректор, ретушер, головний редактор видання, з яким ми реалізуємо проект. Якщо команда не збирається – працюємо самотужки. Починається пошук героїв: через знайомих, соціальні мережі, відповідні установи, як у випадку з фондом «Starenki», це були соціальні центри, що радили певних героїв. Наступний етап – знайомство з героями – інтерв'ювання і фотографування. Далі обробка текстів і фото, узгодження з командою. Я завжди за те, щоб говорити про проект під час роботи, а не просто видавати результат в кінці. Тобто поступове поширення через пресу, медіа, соціальні мережі і фінал у вигляді виставки або книги. Наприклад, у проекті «Помешанние» вийшла книга, а після «Кримської лінії вогню» – матеріал в «Українській правді». Проект може мати продовження або ні.

Фотовиставка «По за часом» після проекту «Starenki» – це статичні картинки, де речі у кадрі ніби промовляють замість героїв на фото, розкажіть, як ви обирали предмети інтер'єру, створювали інсталяції?

Це був мій другий соціальний проект, тож я знала, що наприкінці буде виставка. Мені дали стіни, а наповнити простір я могла сама. Хотілося вийти за рамки фотографії, тому я запропонувала зробити кімнати людей, моїх героїв, відтворити квартири, у яких вони живуть. Це було більш органічно, аніж звичайний портрет. Половину речей надали організатори виставки, половину знайшла в Інтернеті, також допомогли друзі. Паралельно

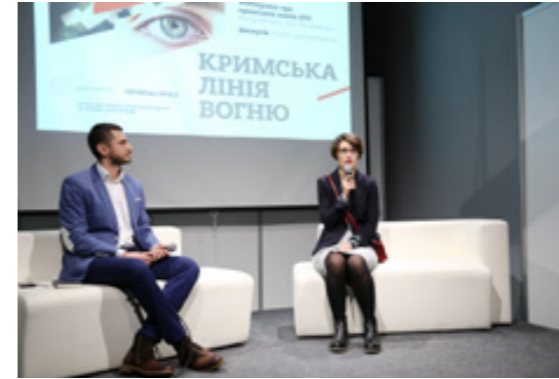
я вчилася у Школі фотографії Віктора Марушенка, де ми аналізували сучасне представлення мистецтва, європейського і американського, і там зазвичай це інсталяція. Надихнувшись, я створила цей проект.

Проект «Помешанье» я сприйняла як щось ідеологічне. Всі ми незалежно від національності – громадяни України. Як задумано проект?

Це можна по-різному сприймати. Етнічно-соціальний проект про багате коріння українців, про те, що незалежно від національності ми є жителями цієї країни, українцями. Ми можемо одночасно бути і українцями, і татарами. Ми всі живемо в одній державі. Тут немає політичного підґрунтя. Це мова про коріння, про багатонаціональність, про те, що ця змішаність впливає і на зовнішність, і на долю людини. Цікаво було відстежити, як вплинула багатонаціональність на життя героїв: вони розповідали різні історії. У нас був один герой-музикант Денис Аду, який народився у Кривому Розі, він мулат, через це мав важке дитинство в провінційності й нетерпимості. Його ображали фізично і морально, але це допомогло йому мати сьогодні такий міцний внутрішній стрижень і зануритися в музику. Думаю, що це посприяло становленню його як музиканта, бо він так закривався від образ і знаходив себе в іншому. Саме такі історії мені було цікаво досліджувати.

Очевидно, що спілкування з людьми – одна з причин, чому ви займаєтесь фотографією. Ви легко знаходите контакт з моделлю?

Так це моя професія, і щодо клієнтів не було нарікань. Я не люблю нещирість і підлість, тоді я закриваюсь і такій людині буде проблематично зі мною спілкуватись. Щодо героїв то, скажімо, зі старенькими було складніше, бо літні люди часом люблять багато говорити і подекуди не те, що питаєш. Через складний фізичний і матеріальний стан, вони переносять це на вас, вважаючи що ви можете допомогти, наприклад, підвищити їхню пенсію. Це не так, а їм здається, що ви рятувальник, тож мені було важко в цій ролі, бо я розуміла, що не можу нічим зарадити. Були випадки, що я виходила з квартири і плакала під дверима, потрібно було заспокоїтися. Однак це не з людьми проблема, а сама тема важка. Емоції не стримаєш і щодо «Кримської лінії вогню» так само були складні герої. Зрозуміло, що військовослужбовці – це зранені душі, вони мають свої психологічні проблеми. Не всі, звичайно, хто сильніший – той витягує себе із цього стану, хтось в адаптації в мирному житті, хтось ще воює. Наприклад, був важкий момент, коли герой дістав телефон і сказав, що в нього недавно загинув друг і показав фото вбитого друга, який лежить на землі. Мені було важко, але я зрозуміла, що він хоче поділитись своїм болем. Я прийняла це, поспівчувала, морально це нелегко.

«Помешанье» – 55 історій, 60 етносів. Етнічний документально-художній проект про людей з багатонаціональним корінням.

«Starenki» – фотопроєкт для Добродійного Фонду з одноіменною назвою, що надає продуктову допомогу самотнім пенсіонерам.

«Кримська лінія вогню» – фотовиставка з десяти портретів кримських воїнів АТО та їхніх життєвих історій, організатором якої виступив «Кримський дім».

Яке у вас склалося загальне враження від роботи з військовослужбовцями – вихідцями з Криму?

Кожен з героїв був особливим. Наприклад, Ельдар, громадський діяч, навіть позитивно розповідав свою історію. І хоча він зараз на війні, у нього немає посттравматичного синдрому, він врівноважений та сильний.

Я обожнюю портрет одного героя, який зараз живе у Львові. Його звуть Енвер, він мав документи на землю, яка мала стати його спадком, оскільки його родина свого часу була депортована, вони мали право на отримання землі. Він дуже довго чекав цієї ділянки, його батько отримав свою, а він як син чекав черги, і дочекався... За рік до анексії він одержав документи, але згодом йому сказали, що це українські документи і з новою владою він нічого не отримає. Це боляче. Він займався розведенням коней, які брали участь у перегонах, коли він розповідав про них, про свою любов до тварин, до своєї справи, мені хотілося плакати. Тварина ніколи не зрадить, а йому довелося роздати коней, бо з ними не дозволили перетнути кордон з Кримом. Цей чоловік такий сором'язливий, тихий. Він не говорив, який він герой, не вихвалявся своїми вчинками, як дехто, і суто по-людськи мені він близький. Загалом, мені близькі кримські татари. Для них все це

болісно, у них сильніше відчуття патріотизму і привязаності до української землі ніж у нас. Це їхній дім і вони ним живуть.

У вас є проект-мрія як у фотохудожника?

Протягом року, ще 2016-го, у мене був проект «Жителі Києва»: десять фотографій з історіями героїв, які я публікувала у фейсбуці. Проте я його закинула і не завершила, через емоційні причини і через те, що не вистачало чогось, щось було не так. Хоча він був цікавий людям. Я почала шукати новий візуальний інструмент і прийшла до плівкової фотографії. Однак ішла так довго, що поки тільки починаю, експериментую і відчуваю, що цей проект матиме продовження. Це можна назвати – проект-мрія. Він іде із зупинками, і я відновлю його, коли буду готова. Це буде проект про жителів нашого міста, незнайомих, яких я зустрічаю на вулиці, і вони зацікавлюють, або це будуть поради від знайомих про персонажів. Я хочу відійти від успішної модної людини, хочу розповісти про добрих комунальників, а такі трапляються, про вуличних музикантів, про бабусь, які щось роблять позитивне. Тобто про людей, яких немає в соцмережах і глянцевиx журналах, але вони роблять те, що їм подобається, і вважають своє життя успішним. К

Бєсїду вєла Лєся МЄДВЄДЄНКО

що лякають, викликають токофобію – страх народжувати, який вплинув оціночно на 14% жінок, хоча можуть впливати ще й інші фактори». Дослідили навіть вплив смартфонів, що лежать поруч. Суть у тому, що смартфони так інтегровані в життя людини, що закладають основи для автоматичної уваги. На сигнали свого телефону люди відповідають так, як на звання власного імені. Смартфони перенаправляють нашу увагу від фокального завдання на поведінку, пов'язану з ними. Смартфони перерозподіляють наші ресурси уваги від фокального завдання на себе.

Американський психолог Твендж (її сайт – www.jeantwenge.com) відслідкувала негативні зміни у самопочутті дітей, пов'язавши їх з появою смартфонів. Вона говорить в інтерв'ю: «Самотність і депресивні симптоми стали рости, в той час як щастя і задоволеність життям почали знижуватися. Ще однією особливістю, яку я реально зауважила, стало прискорене зменшення зустрічей друзів у реальному часі. Це абсолютно приголомшує – я ніколи нічого подібного не бачила. Я почала цікавитися, що таке відбувається?». До речі, вона нагадує тут відомий факт, що багато технічно орієнтованих людей у Силіконовій долині обмежують перебування своїх дітей біля екранів, що свідчить про те, що вони прекрасно все знають.

Стосовно депресії виникає і таке припущення, висловлене Браєном Примаком, директором Центру досліджень медіа, технологій і здоров'я: «Цілком можливо, що люди з вже наявними депресивними симптомами починають більше користуватися соціальними медіа, оскільки, ймовірно, вони не мають в собі енергії, щоб вступати в безліч прямих соціальних відносин».

Професор Опенгеймер пояснює ситуацію з увагою таким чином: «Приваблюючі об'єкти забирають увагу, потрібна ментальна енергія для фокусування вашої уваги, якщо поруч бажаний об'єкт. Покладіть шоколадне тістечко поруч з людиною, що сидить на дієті, пачку сигарет на столі біля курця або супермодель у кімнаті будь з ким. Ви побачите, що всім їм буде складно займатися своїми справами. Ми знаємо, що мобільні телефони дуже бажані, багато людей прив'язані до своїх телефонів, так що немає нічого дивного в тому, що їх перебування в межах видимості буде створювати витік ментальних ресурсів». Така ж проблема перемоги над нашою увагою простежується і у випадку із соціальними мережами. Шон Паркер, інвестор, який першим побачив можливості Фейсбуку і був його президентом, у своєму інтерв'ю акцентує увагу на тій небезпеці, яка приходить із соціальними мережами.

Паркер говорить жажливі речі:

- «Не знаю, чи розумів я наслідки, оскільки ненавмисні наслідки мережі, яка виростає до мільярда або двох користувачів, вона буквально змінює ваші відносини з суспільством, з усіма... Вона, ймовірно, втручається дивним чином в продуктивність. Лише Богу відомо, що вона робить з мізками наших дітей»;
- «Мислення, яке створило ці додатки, а Фейсбук був першим з них, було направлено на наступне: "Як забрати якомога більше вашого часу і свідомої уваги?" А це означає, що ми повинні давати вам трохи удару допаміном кожен раз, коли хтось ставить лайк, коментує фото або пост. А це змушує вас ставити більше контенту, щоб отримати більше лайків і коментів»;
- «Це зворотна петля соціальної підтримки... така сама, як хакер на зразок мене може використовувати, оскільки відбувається використання уразливості в людській психології». Творцем «лайків» була теж цілком конкретна людина Джастін Розенштейн, про якого сьогодні пишуть так: «У 2007 році Розенштейн був

У своїй статті дослідниця говорить, що вже 22 роки вивчає відмінності між поколіннями, але точкою змін став 2012 рік, коли число власників смартфонів перевищило 50%. Нове покоління має більше часу на дозвілля. Вони сидять у своїх кімнатах, самі, і часто в розчаруванні. Ще один фактор, на який вона звертає увагу, це ніби відкладене дорослішання. За низкою типів поведінки (випивка, побачення, час без нагляду) сьогоднішні 18-річні поведуться, як колись 15-річні, а 15-річні – як 13-річні. Сьогоднішнє дитинство тягнеться до університету. Сучасні підлітки не хочуть дорослішати, беручи на себе відповідальність. Уже в шкільні роки вони не відходять від екранів, оскільки батьки залишають їх вдома, щоб вони вчилися, оскільки інформаційна економіка цінує знання. Однак професор Твендж приходить до такого висновку: «Підлітки, які проводять більше часу, ніж в середньому, біля екрану, найімовірніше будуть нещасливі, а ті, хто проводять більше часу, ніж в середньому, за не-екранною діяльністю, більш імовірно будуть щасливішими».

Тобто депресія безпосередньо пов'язана з екраном. І цей вплив соцмереж, хоча Фейсбук і проголошує, що він з'єднує нас із друзями, насправді, в результаті цього «об'єднання» перед нами найбільш самотнє покоління в історії.

ТЕХНОЛОГІЇ, ЯКІ НАС ОТОЧУЮТЬ, НАЗВАНІ ІНФОРМАЦІЙНИМИ, СТАЛИ НАСТІЛЬКИ ЗВИЧНИМИ, ЩО НАМ ВАЖКО УЯВИТИ СОБІ ЧАС, КОЛИ ЇХ НЕ БУЛО. БІЛЬШЕ ТОГО, МИ НЕ ПОМІЧАЄМО ДЕЯКИХ НЕГАТИВІВ, ЩО ПРИЙШЛИ З НИМИ, ОСКІЛЬКИ ПОГЛИНУТІ ВИКЛЮЧНО ПОЗИТИВАМИ.

у складі малої групи співробітників Фейсбуку, які вирішили створити шлях найменшого опору – єдиний клік – щоб "посилати малі біти позитивності" по платформі. Фейсбуківській "лайк" був, за словами Розенштейна, "дико" успішним: зачеплення злетіло, оскільки люди насолоджувалися короточасною популярністю, одержуваною від отримання або дачі соціальної підтримки, а в цей час Фейсбук збирав цінну інформацію про переваги користувачів, яку можна було продати рекламистам. Цю ідею незабаром скопіював Твіттер з його лайками у вигляді сердечка (до цього зірочки), Інстаграм і незліченна кількість інших додатків і веб-сайтів».

Тобто на наших очах відбулося справжнє індустріальне освоєння ментального світу сучасної людини. Це освоєння «ментальної цілини» дозволяє сьогодні збирати урожай і бізнесу та політиці. При чому на освоєння цієї «цілини» кинути і великі гроші, і великі інтелекти.

Розенштейн, до речі, говорить і таке: «Однією з причин того, що ми повинні говорити про це зараз, є те, що ми, ймовірно, останнє покоління, яке пам'ятає попереднє життя». Мабуть, тому багато творців соцмереж із Силіконової долини, включаючи Розенштейна, пішли із соцмереж.

Більш того, серія статей була присвячена тому, що в Силіконовій долині всі зійшлися на думці, що час, проведений біля екрану, шкідливий для дітей. Тому там няні відповідають за те, щоб телефони, комп'ютери і телевізори були весь час поза досяжністю дітей. Це паніка, оскільки в деякі контракти з нянями навіть вписується подібного роду заборона. Няні не мають права у присутності дитини користуватися жодним екраном.

У результаті утворюється ніби зворотний тип залежності. Діти із сімей з низьким доходом

ЗАВДЯКИ ІНТЕРНЕТУ СЬОГОДНІ СТЕРЛАСЯ РІЗНИЦЯ МІЖ МЕЙНСТРИМОМ І АЛЬТЕРНАТИВНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ІНФОРМАЦІЇ. ОСТАННІ ІНОДІ МОЖУТЬ ВИСТРІЛИТИ НЕСПОДІВАНИМ СПОСОБОМ, ЩО ПОКАЗУЄ ВПЛИВ СОЦМЕДІА НА ВИБОРИ І РЕФЕРЕНДУМИ.

проводять перед екраном в середньому вісім годин і сім хвилин на день у розвагах, водночас у високооплачуваних сім'ях цей дитячий час біля екрана складає п'ять годин і сорок дві хвилини в цілому по країні.

Вчорашнє благо перетворилося на сьогоднішнє зло. Зрозуміло, що обійтися без екрана вже нікому не вдасться. Однак завдання батьків полягає в тому, щоб максимально скоротити цей час.

Нір Еяль, автор книги «На гачку. Як створити продукти, що формують звички», виділяє зовнішні і внутрішні тригери:

- «Тригер – це виконавчий механізм поведінки, іскра, яка запускає його двигун. Тригери бувають двох типів: зовнішні і внутрішні. Продукти, що формують звичку, починають впливати на користувачів за допомогою зовнішніх тригерів, скажімо, електронного листа, послання на сайт або значка додатка в телефоні»;

- «У зовнішні тригери вбудована інформація, яка підказує споживачеві, що йому робити далі»;
- «Почасти успіх Facebook став результатом правила, яке я називаю "більше-більше": часте використання забезпечує швидке вірусне зростання. Як відзначає Девід Скок, підприємець в галузі високих технологій, що став венчурним капіталістом, найважливіший фактор прискорення зростання – це "тривалість вірусного циклу". Тривалість вірусного циклу – це час, необхідний споживачу, щоб запросити іншого споживача. Він може мати велике значення у долі продукту. Наприклад, якщо тривалість вірусного циклу – два дні, то через двадцять днів у вас буде 20 470 користувачів, – пише Скок. – Проте якщо ви скоротите його вдвічі, до одного дня, то отримаєте понад 20 мільйонів користувачів! Зрозуміло, що чим більше циклів, тим краще, але наскільки краще – це вже не так очевидно».

явлений також в YouTube, який також є онлайновим новинним джерелом для молоді. У США, за даними центру П'ю, ним користуються 73% дорослих і 94% молоді у віці від 18 до 24 років. Його бізнес-модель дозволяє посилювати і пропагувати екстремізм.

YouTube отримав назву альтернативної мережі впливу. Як відзначають дослідники: «YouTube монетизує вплив для кожного, незалежно від того, наскільки небезпечними є їхні системи уявлень. Платформа і її материнська компанія дозволяють расистський, мізогіністський і образливий контент залишати в онлайні, а в багатьох випадках – породжувати рекламний дохід, якщо там немає явних репутаційних загроз».

Дослідники констатують, що використання соцмедіа для пропаганди рухається швидше, ніж зростання кількості кіберполіцейських. Наприклад, в минулому році боти використовували 38 країн, а в позаминулому – тільки 17. Вже освоєні для проведення кампаній WhatsApp з півтора мільярдами користувачів і Twitter. Триває підготовка до організації кібербезпеки Олімпійських ігор в Токіо в 2020 році. Виникло інформаційно небезпечне середовище, від якого можна очікувати безлічі несподіванок.

Психологічний таргетинг теж уже залишається позаду. Сьогодні з'явився ще один підхід до аналізу такого роду. У дослідженні були виділені сім сегментів («племен») американців, помітних за їхнім базовим уявленням. Тобто на базі ментального світу. Це робилося на підставі опитувальника з 58 питань. Вивчалися п'ять вимірів базових уявлень: племінна і групова ідентичність, страх і сприйняття загроз, батьківський стиль і авторитарна диспозиція, моральні осно-

ПОЛЯРИЗАЦІЯ СТАЛА ЛИХОМ СУЧАСНОГО СВІТУ. ЗНИКЛА РОЛЬ ЛІДЕРІВ ДУМОК, АВТОРИТЕТІВ, ДО ЯКИХ ДОСЛУХАЛИСЯ В МИНУЛОМУ. ТЕПЕР ЛЮДИНА ВІРІТЬ ТІЛЬКИ СОБІ. ВОНА ТИМ БІЛЬШЕ ЗАХИЩЕНА ЩИТОМ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА, ЯКІ АКТИВНО ДЕМОНСТРУЮТЬ ЇЙ, ЩО ВОНА НЕ САМОТНЯ У СВОЇХ УЯВЛЕННЯХ.

Бізнес природним чином націлений на прибутки, і маса психологів допомагають йому досягти цієї мети. До речі, соціальні платформи всі постійно критикують з тієї точки зору, що не можуть технічно орієнтовані винахідники створити нічого, що обійдеться без провалів із соціальної точки зору. Вони створили ідеальний фінансовий механізм, що живе за рахунок інформації користувачів, але в ньому виявилось безліч прорахунків з точки зору суспільства і держави.

У якості внутрішніх тригерів Еяля можуть виступати відчуття самотності, нудьги, розчарування, замішання і нерішучості, з яких ніби виростає неусвідомлене бажання придушити негативні відчуття. Людина все робить так, як було задумано дизайнером, у цьому немає жодної випадковості. Це імпульс перевірити електронну пошту, відвідати на пару хвилин YouTube, Facebook або Twitter, а потім повторити все це через годину.

Примаць говорить про депресію від Фейсбуку: «Люди, що використовують безліч соціальних медіа, можуть відчувати, що вони не живуть так, як в ідеалізованих портретах життя, які інші представляють у своїх профілях». Нині такий самий тип депресії породжує Інстаграм, але в цьому випадку він вже стосується зовнішності.

З іншого боку, все це різноманітні варіанти соціального тиску, від якого людині важко ухилитися. Він прагне до своєї зони комфорту, де його поведінка, думки, зовнішність не будуть виділятися. Він у всьому хоче бути подібним до когось, хто є для нього прикладом. Усі його лайки у Фейсбуку – це спроба перенаправити хоча б частку потоку соціальної уваги на себе.

Новим ментальним інструментарієм стало використання цієї особистої інформації користувачів, наприклад, у Фейсбуці для створення індивідуальних психологічних портретів, що отримало останнім часом позначення як психологічний таргетинг замість старого мікротаргетингу. Тут рух здійснюється за прогнозованими реакціями людини, точніше, групами людей з однаковими характеристиками. Подібний інструментарій ви-

ДЕПРЕСІЯ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПОВ'ЯЗАНА З ЕКРАНОМ. І ЦЕЙ ВПЛИВ СОЦМЕРЕЖ, ХОЧА ФЕЙСБУК І ПРОГОЛОШУЄ, ЩО ВІН З'ЄДНУЄ НАС ІЗ ДРУЗЬМИ, НАСПРАВДІ, В РЕЗУЛЬТАТІ ЦЬОГО «ОБ'ЄДНАННЯ» ПЕРЕД НАМИ НАЙБІЛЬШ САМОТНЕ ПОКОЛІННЯ В ІСТОРІЇ.

ви, особисті дії і відповідальність. Ця структура уявлень дозволяє краще прогнозувати думки з соціальних і політичних питань, ніж демографічні фактори (стать, раса, дохід).

Поляризація стала лихом сучасного світу. Зникла роль лідерів думок, авторитетів, до яких дослухалися в минулому. Тепер людина вірить тільки собі. Вона тим більше захищена щитом соціальних медіа, які активно демонструють їй, що вона не самотня у своїх уявленнях. Цю поляризацію, певною мірою, США намагалися загасити, ввівши поняття політичної коректності. Скрізь і всюди, включно з Україною, заговорили про мову ненависті, почали проводити семінари щодо боротьби з нею. Поки можна вважати це єдиним інструментарієм такого роду.

Однак реально він неприємний для великої кількості людей. Наприклад, політична коректність не подобається 87% респондентів, що мають рівень доходу менше 50 тисяч доларів, а 70% з рівнем доходу більше ста тисяч ставляться до неї скептично. Тобто перед нами свідомо утримується норма, однак вона не підходить більшості населення. Проте це певна заборона, яка може зупинити поляризаційні прагнення на вербальному рівні. При цьому, як показує аналіз використання табуованих слів у американській літературі з 1950 до 2008 року, заборони поступово падають. У результаті, книги, надруковані в 2005–2008 роках, у двадцять вісім разів вірогідніше включатимуть ці слова, ніж книги з початку 50-х років минулого століття.

Бредшоу розповідає про використання поляризації у виборчій кампанії і референдумі: «Сміттєві новини представляють собою конспірологічний, високо поляризуєчий контент, який необов'язково є правдивим. Отже, в них є елемент того, що ми називаємо фейковим. Проте вони також включають багато реально поляризуєчого контенту, що покликаний розділяти людей. Ми спостерігали безліч такого поширення у соціальних медіа, де були політичні думки або

біти програм, спрямовані на повтор людської поведінки і посилення цих меседжів. Однак ми також бачили мікротаргетингову рекламу в бік конкретних індивідів або спільнот, яким ці меседжі розповіли б більше».

Перед нами відбулося злиття двох напрямків. З одного боку, це більш глибоке вивчення громадської думки. З іншого – розвиток нових ме-

тодів впливу на соціальні групи. До речі, галас навколо російських інформаційних інтервенцій в американські президентські вибори дозволив не просто придивитися до цього інструментарію і журналістам, і дослідникам, а й внести певні юридичні обмеження на використання подібних методів у майбутньому. Однак цей інструментарій не вмирає. Одним з останніх стало втручання Росії в референдум у Македонії.

Завдяки Інтернету сьогодні стерлася різниця між мейнстрімом і альтернативними джерелами інформації. Останні іноді можуть вистрілити несподіваним способом, що показує вплив соцмедіа на вибори і референдуми.

Саме так розглядають і феномен електронної машини впливу (DIM – Digital Influence Machine). Цей дигітальний інструментарій спочатку був реалізований бізнесом у роботі з покупцем, потім бізнесом у монетизації роботи технічних платформ. І лише потім він потрапив у політику. А політика, особливо у виборчих технологіях, завжди вибирає те, що реально працює. К

ГЕОРГІЙ ПОЧЕПЦОВ

БРАТИ КАПРАНОВИ: «НАМ НЕОБХІДНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ І РЕЛІГІЙНИЙ КОРДОН»

Ми живемо у часи змін, кардинальних і незворотних. Одним з вагомих досягнень на тлі зміцнення незалежності і приєднання до європейського простору став процес створення єдиної помісної української церкви. І саме зараз, поки всі в очікуванні отримання томосу про автокефалію УПЦ, вийшла друком книга Братів Капранових «Історія нашої церкви». Книга, що відповідає на актуальні питання: звідки православ'я в Україні, коли з'явився московський патріархат, якою бути українській церкві? На сторінках видання історичні перипетії та політичні інтриги, що супроводжували розвиток Української Церкви, постали перед читачем не в формі богословського трактату, а у вигляді яскраво ілюстрованих оповідей.

Брати Капранови – відомі своїм вмінням розповідати просто і цікаво про найскладніші речі. З цієї книги ми дізнаємося, хто навчив Україну читати, друкувати книжки та запровадив бібліотеки, хто склав першу абетку та привіз до Києва перший телескоп, а ще багато чого іншого, цікавого та потрібного кожному українцю.

«ІСТОРИЯ ЦЕРКВИ – ЦЕ ВЕЛИКОЮ МІРОЮ ІСТОРИЯ ЛІТЕРАТУРИ, ФІЛОЛОГІЇ, ТОМУ ЩО ВСІ ГРАМАТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ І СТАРОУКРАЇНСЬКОЇ МОВ, АЖ ДО КУЛША, БУЛИ НАПИСАНІ СВЯЩЕНИКАМИ ДЛЯ ПОТРЕБ НАВЧАННЯ.»

Книга «Історія нашої церкви» – масштабна робота, адже церква – це культура, релігія, історія, політика, література. Як відбулася робота над цим виданням?

Це рідна дочка попередньої нашої книги «Мальована Історія Незалежності України», на якій ми випробували всі нові підходи: комікси, стиль викладення, герої як рушійна сила оповіді. Скажімо, ми з дитинства знаємо про короля Людовіка XIII, бо він є героєм роману «Три мушкетери». Герой фактично створює епоху. І тому ці три стрижні – герой, комікс і мапа – наштовхнули нас на думку, що так можна доступно розповідати про історичні події.

Ініціатором створення «Історії нашої Церкви» став священник Київського патріархату, керівник відділу соціального служіння Сергій Дмитрієв. Три роки тому він запропонував створити цю книгу. Глибше занурившись у матеріал, ми зрозуміли, що історія церкви – це не лише спілкування священнослужителів. Це неймовірний трилер, авантюрний роман, пригоди і детектив одночасно, тому що сюжети, які нам дарує історія української Церкви, – на будь-який смак. Наприклад, історія із Сагайдачним, коли він, фактично, шляхом авантюри відновив ієрархію Київської митрополії православної церкви. Нагадаю, що станом на 1620 рік більшість України була греко-католицькою, був єдиний православний єпископ, і не Київський чи Чернігівський, а Львівський. Коли говорять про стереотип, що на заході України – всі католики, а на сході – всі православні, треба згадувати ті часи, коли в греко-католики не перейшли тільки два єпископи: львівський та перемишльський, а вся Наддніпрянщина перейшла. Тобто

тоді залишився один православний єпископ, а це смерть Церкви. Тільки завдяки своєму господарському і вільному погляду на Україну Сагайдачний змусив Єрусалимського патріарха, який на той момент їхав у Москву, аби висвятити патріарха Московського, рукопокласти і Іова Борецького, і всіх архієпископів українських. Дорогою Сагайдачний підіслав до патріарха козаків, які взяли його, так би мовити, «під охорону» і доставили до Києва. Про це можна окремо написати історичний роман.

Ця книга – віддзеркалення культурної та політичної багатовекторності України. На Вашу думку, як впливала церква на Україну протягом віків, як вона змінила український характер і ментальність?

Історія української церкви – це історія української культури, бо писемність почалася з церкви. Тут варто розказати про Кирила і Мефодія, про виникнення кирилиці, про перші друкарні при церквах, перші книжки – богослужбні, тому що на них був попит. Історія

церкви – це великою мірою історія літератури, філології, тому що всі граматики української і староукраїнської мов, аж до Куліша, були написані священниками для потреб навчання. Першою людиною яка привезла в Україну телескоп був Іриней Фальковський, тодішній ректор Києво-Могилянської академії, тобто людина церковна, священник високого рангу, який першим відкрив обсерваторію.

Історія церкви – це історія школи, тому що саме Ярослав Мудрий колись повелів священникам навчати дітей грамоти. І цей процес всіх так захопив, що в XVII столітті, коли до козаків із Франції приїхав Гійом де Боплан, то він написав, що в Україні діти і навіть жінки вміють читати. Натомість у Франції жінки почали читати лише у XIX столітті, з цим пов'язаний вибух суфразизму, а пізніше фемінізму, тому що жінка була все життя пригноблена, позбавлена культурного спілкування, її місце було на кухні. Натомість в Україні жінка з часів Ярослава Мудрого почуває себе рівною чоловікові. Наші жінки інтегровані, наша культура створювалася як культура двох статей. Цю різницю слід розуміти, але однією з причин цієї різниці є історія Церкви, як не дивно.

Три роки тому ми почали писати цю книгу, а сьогодні вона раптом стала затребувана через автокефалію, яка до нас нарешті приходить. Просто так нічого не буває. Тому що запит є на незалежність: політичну, економічну, інформаційну, релігійну. Нині цей запит реалізується, і ми отримали на нього відповідь, цей запит логічний, історичний, і те, що ми його відчували і використали тільки підтверджує його об'єктивність. В автокефалії є реальна потреба, адже розподіл церковний має співпадати з розподілом політичним. Тобто де з'являється нова держава – там має бути окрема церква. Україна реально з'являється сьогодні на мапі. У нас має з'явитися кордон, реальний, не оця фікція, яка зараз існує у більшості випадків. А вже наслідки цієї фікції ми бачимо, ми не контролюємо 400 кілометрів кордону, а це не жарг. Нам необхідний інформаційний кордон і релігійний кордон також. У нас своя Церква, патріархи, ієрархія, звичаї та правила. Ми це відчуваємо дуже добре, бо прожили в Росії 13 років, ми чудово розуміємо, як відрізняється культура: побутова, релігійна, культура стосунків. Наприклад, росіяни їздять на Великдень на цвинтарі, а ми ні, у нас для цього є спеціальний день. А на Великдень у нас навіть не можна ховати померлих, тому що це свято Воскресіння. Тобто різниця навіть у такому глобальному сенсі. Що вже казати про більш локальні звичаї.

Історія демонструє, що такі конфесійні зміни відбуваються під час війн – як власне і зараз – Україна в стані гібридної війни і шукає союзників. Ви погоджуєтесь, що ця автокефалія майже не пов'язана з релігією?

Так, бо коли у людей все добре, то хто там буде щось змінювати, а коли виникають держави, відбуваються тектонічні зсуви, тоді постає питання: а Церква яка? Нарешті і у нас постало таке питання. І автокефалія буде дана нам. З історичної точки зору, можна зробити простий прогноз, що абсолютна більшість храмів московського патріархату перейде в нову помісну церкву, їх прийматимуть прямо єпархіями, колективно і персонально. Цьому сьогодні, як не дивно,

БРАТИ КАПРАНОВИ – ДМИТРО ТА ВІТАЛІЙ – українські письменники, видавці, публіцисти, громадські діячі.

Видавництво співпрацює з більш ніж 100 українськими та іноземними авторами. Зараз видано більше 250 назв книг в межах 25 серій.

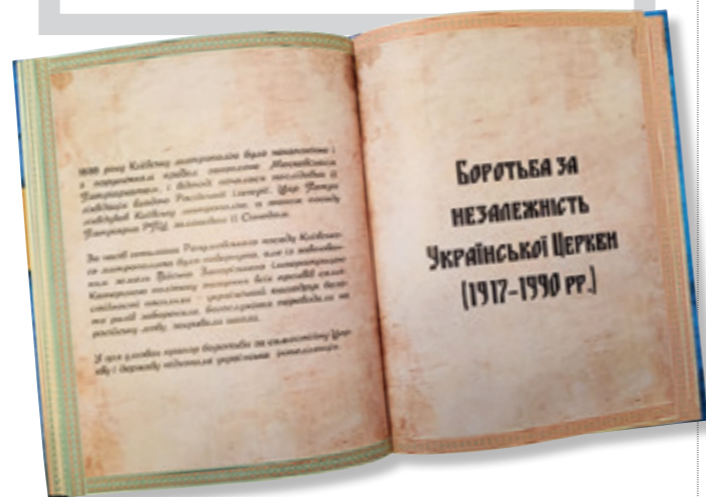
На початку 90-х, коли у Москві організувався потужний український діаспорний рух, Брати Капранови видавали московську українську газету «Тинди-ринди» та журнал української фантастики «Брати».

Опинившись у Києві в час книжкового «голоду» (1998 р.), Капранови не могли видати свою книжку, тому вирішили самі стати видавцями.

Перший книжковий проект Капранових – каталог книжок поштою «Книгоноша». У 1998 р. році вони зібрали з усіх видавництв усі книжки українською мовою, набралось 600 назв, усі вони ввійшли до першого каталогу. Отже 1998-го року в Україні існувало лише 600 назв книжок українською мовою, це засвідчено документально.

Видавництво Братів Капранових «Зелений пес» існує на українському книжковому ринку з 1999-го року і міцно тримає свої позиції серед найвідоміших видавництв України. Спеціалізується «Зелений пес» на сучасній художній літературі та художній літературі для дітей.

Найвідоміші твори Братів Капранових: «Майдан. Таємні файли», «Кобзар 2000», «Забудь-річка», «Приворотне зілля», «Справа Сивого», «Мальована Історія Незалежності України», «Історія нашої Церкви».

ПОПРИ ТРАГІЗМ І ЖЕРТВИ ВІЙНА ВИМУСИЛА СВДОМИХ ЛЮДЕЙ ВИЗНАЧИТИСЯ. А ЯК ВІДОМО, СВДОМІ ЛЮДИ, ВЛАСНЕ, І ЧИТАЮТЬ КНИЖКИ. А НЕСВДОМІ НЕ ЧИТАЮТЬ ВЗАГАЛІ. ТАКИМ ЧИНОМ, МИ ОТРИМАЛИ ЧИТАЧА, ЯКИЙ ВИЗНАЧИВСЯ – Я ХОЧУ ЧИТАТИ УКРАЇНСЬКОЮ.

сприяє РПЦ, своїми неадекватними діями, відмовою поминати Вселенського патріарха, розірванням євхаристичного спілкування. Добре, коли ти сидиш у Росії, у тебе один патріарх Кирило і тобі нема куди дітися, а коли ти в Україні то маєш два варіанти: або потрапити в фактично неканонічну ситуацію, слухаючись Кирила, або спокійно переходити в українську Церкву. Залишається у московському патріархаті найбільш затяті й інтегровані у їхню фінансову та ідеологічну структуру, звичайно, буде багато тяганини, але завдяки консолідації українського суспільства все вдасться.

У нас уже з'явився такий термін як атеїсти Київського патріархату. Насправді більшість українців ходить до церкви двічі на рік: на Різдво і на Великдень, ми їх називаємо християни пасхально-різдвяного звичаю. І в принципі вони зараз ходять у ту церкву, яка ближче. Вони бачать, що там написано Українська православна церква і з подивом дізнаються, що це Московський патріархат, який використовує цю назву. Якби там було написано Московська або Російська, то більшість не пішла б, і священники це розуміють. Тобто більшість консолідувалась незалежно від своїх релігійних поглядів. А після того як Мустафа Джемал розповів у інтерв'ю, як він умовляв Ердогана допомогти Україні

отримати томос, то зрозуміло, що у нас уже є не тільки атеїсти Київського патріархату, а й мусульмани Київського патріархату. Тому що нині автокефальна Церква – це питання незалежності, а незалежна Україна потрібна і мусульманам, і баптистам, і буддистам, і атеїстам. Це спосіб існування нації, а вже в якого Бога ти віриш – то особиста справа. Тому в нас щодо цього прогнози оптимістичні, тим більше, ми бачимо розумну позицію нашого церковного керівництва, дії мудрого Філарета свідчать про те, що нікого не будемо утискати, переходьте хоч тепер, хоч в четвер, всіх приймемо, бо Бог один. Навколо цього не створюють конфронтації, скільки б не старалися москалі, у них не вийде створити конфлікт довкола томосу. Найскладніше буде з Лаврами, але, на нашу думку, тут поспішати не треба, самі прийдуть. Ми віримо церковному керівництву, якщо вони вже двадцять сім років ведуть нас цим шляхом і такі доводять до автокефалії, то їм можна довіряти. Так будуть юридичні проблеми, статус майна, статус громад, це досить складні речі.

Нас весь час лякають бунтами. Однак те, щодесь у Константинополі підписали томос, не привід бунтувати, приходиш в церкву – ікони на місці, свічки горять, чого бунтувати? Немає жодних причин для міжконфесійних воєн.

І на сторінках вашої книги це пояснюється, тут знаходимо відповіді на питання, які виникають у зв'язку з автокефалією. А витоки цих питань – саме в історії.

Ми не історики, а письменники, наша робота полягає у тому, щоб цікаво і зв'язно викладати результати роботи істориків. Ми розуміємо, що монографії не користуються популярністю у читача, а тим більше у читача звичайної чи парафіяльної школи. А кожен священник повинен вміти переказати дітям своїми словами історію Церкви. Ця книга – перший крок до того, щоб кожен з батьків, бабуся чи дідусь, кожен дякон, могли відповісти на прості питання: чому нас хрестив Володимир, а патріархат – Московський, як так сталося? Хто такі греко-католики, чим вони відрізняються від католиків? Хто такі штунди, звідки в Україні старообрядці?

Питання з нинішньою автокефалією перейшло в політичну сферу, у зв'язку з тим що у нас триває боротьба за незалежність. Будь-яке питання, яке стає політичним, перетворюється на популярне. Можливо, якби книга вийшла без інтриги з томосом, то її ніхто б не помітив. Купували б її священники для своїх парафіяльних потреб. А нині ця книга стає історичним маніфестом, який в картинках розповідає що до чого, пояснює витоки подій, сучасниками яких ми є.

І в ній є реальна потреба, тому що на сторінках цього видання є пояснення слів, які останнім часом стали широко вживаними: томос, хіротонія, автокефалія.

Так, це певний лікнеп, проста розповідь з картинками про те, що відбувається. Книга дозволяє зорієнтуватися, що таке автокефалія, навіщо вона потрібна. Хоча не дає вичерпних відповідей, адже насправді, щоб у цьому розібратися, такої книги замало і було би доречно супроводити зміст словничком. Крім того, що для нас це досить темні поняття, вони ще й змінюються в історичному контексті. Митрополит в XI ст. і в XX ст. – це зовсім різні явища. Можливо, ми це врахуємо при перевиданні, головне, що книга нині відповідає актуальному запиту – люди купують її для себе, для родини. А що стосується наукового підґрунтя, то звісно, сьогодні доступ до джерел дуже спростився. Багато викладено в Інтернеті і монографій, і досліджень історичних, і статей, але все одно ми звернулися до Богословської академії і прокатор Віталій Клос став нашим науковим редактором. Він не диктував нам, що писати, а виправляв там, де можна було заплутатись, ставив необхідні питання. Наприклад, завдяки йому в нашій книзі не Аскольд, а Оскольд. Це цікава ситуація, є два варіанти, але ця особа канонізована саме як Оскольд. І науковцями-богословами він вважається хрестителем Русі. Тобто не Володимир, а саме Оскольд. Це доведено на всіх наукових конференціях, офіційно у нас датування Хрещення Русі ведеться від Володимира, але серед науковців хрестителем вважається князь Оскольд. Це дозволяє нам подовжити християнську традицію. Дійсно, ситуація парадоксальна, бо Володимир хрестив Русь у 988 році, а його бабуса княгиня Ольга була християнкою, будувала храми і хрестила людей. Тобто побутувала традиція дещо суперечить науковим даним, але нічого страшного в цьому немає. А форми для відливу натільних хрестів знаходять в розкопках, що датуються часами ще до Оскольда. Тобто вже тоді була потреба в натільних хрестиках, а отже ми маємо значно давнішу історію християнства.

Насправді Церква в Україні, на території Радянського Союзу, була знищена наприкінці 30-х, тоді в Україні не залишилося жодного єпископа. Відновлення православної Церкви в Україні відбувалося двома шляхами. Один з них – відновлення російської православної Церкви під керівництвом товариша Сталіна, яке вимагає окремої оцінки. Другий шлях – це автокефальна церква Василя Липківського і польська автокефальна церква, яка виникла у 1924 році, насправді вона була не польська, а українська, створена українцями для потреб України. Плюс ще були залишки київської митрополії на Закарпатті і на Буковині, вони входили до різних церков за кордоном, але це те, на що ми можемо спиратися. Де-факто, Київська митрополія як частина Руської православної Церкви була знищена Сталінін у 30-ті роки, а потім організована нова – Російська православна Церква «імені Леніна».

А що стосується XXI століття, то ми чекаємо на автокефалію та об'єднання Церков у одну помісну Церкву. Ми знали, що так буде і передбачили в хронологічній схемі на форзаці книги можливість вписати дату отримання томосу і створення помісної автокефальної Церкви. Власне, ця постійна лінія присутності у нас Вселенського або Константинопольського патріархату як Церкви-матері, має бути нами усвідомлена.

Між іншим, у книзі зазначено, що московського патріарха визнано 1589 року, тобто через 141 рік після того як Москва признала собі патріарха Іону Одноушева. То чи має московська церква автокефалію насправді?

Буквально нещодавно Константинополь відкрив свої архіви, а там дуже розумні люди сидять, вони почали шукати документ, яким Москві даровано автокефалію, і не знайшли – це відкриття фактично останніх місяців. Російська Церква самопроголосилася і її просто визнали, але це не автокефалія. Існує документ за яким визнано право глави московської Церкви називатися патріархом за умови по-

минання Вселенського патріарха. А тепер увага – вони припиняють поминати Вселенського патріарха – і втрачають право іменуватися патріархатом. Справа в тому, що в Константинополі зберігаються всі документи. А московські архіви були зачищені, розграбовані, продані, їхня Церква від 1943 року фактично заснована з нуля, у них немає жодних документів.

І щодо архівів. Завдяки російському історичному річищу, в якому ми всі зросли, ми сприймаємо мусульман як ворогів, але після захоплення турками Константинополя всі архіви залишились, нічого не спалили. Крім того, султан особисто займався відновленням Патріархії, є навіть фреска, де султан вручає новообраному Константинопольському патріарху, так би мовити, клейноди. Тоді саме Флорентійська унія об'єднала східну і західну (римську) Церкви перед загрозою османів. Патріарх Константинопольський став Патріархом Латинським в ієрархії Рима, але залишилось багато не згодних. Османи захопили Константинополь, але дозволили обрати нового Патріарха і турецька влада підтримувала православну Церкву. Попри війни, революції, існування Османської імперії центр православ'я знаходився у Стамбулі, під протекторатом Туреччини. Така ж історія була в Криму, коли в кримському ханстві була єпархія, заснована ще в часи Кіпріана Святого. А знищила цю православну єпархію Катерина II.

КНИГА ДОЗВОЛЯЄ ЗОРІЄНТУВАТИСЯ, ЩО ТАКЕ АВТОКЕФАЛІЯ, НАВІЩО ВОНА ПОТРІБНА. ХОЧА НЕ ДАЄ ВИЧЕРПНИХ ВІДПОВІДЕЙ, АДЖЕ НАСПРАВДІ, ЩОБ У ЦЬОМУ РОЗІБРАТИСЯ, ТАКОЇ КНИГИ ЗАМАЛО І БУЛО БИ ДОРЕЧНО СУПРОВОДИТИ ЗМІСТ СЛОВНИЧКОМ.

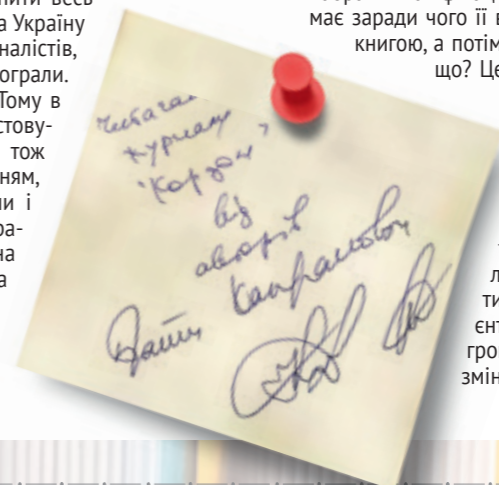
НИНІ АВТОКЕФАЛЬНА ЦЕРКВА – ЦЕ ПИТАННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ, А НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА ПОТРІБНА І МУСУЛЬМАНАМ, І БАПТИСТАМ, І БУДДИСТАМ, І АТЕЇСТАМ. ЦЕ СПОСІБ ІСНУВАННЯ НАЦІЇ, А ВЖЕ В ЯКОГО БОГА ТИ ВІРИШ – ТО ОСОБИСТА СПРАВА.

Тому це упереджене негативне ставлення до мусульман, особливо до тюркських, треба переглядати, тому що це не відповідає історичним реаліям. Це москалі, а не турки палили тут церкви, нищили богослужбні книги.

Слід переглянути, хто друзі, а хто вороги, зокрема і в сфері книгодрукування. Ви прийшли у видавничу справу в період занепаду цієї сфери. Зараз маємо відчутний прогрес у цій галузі. Як діє національний принцип розвитку, і як вплинула війна на сході країни на книжкову галузь?

Зараз ми починаємо колись посіяне. Війна – жорстока річ, але буває корисною, тому що примушує людей визначитися. Раніше можна було сказати: я українець, але... А коли війна, то зараз для всіх є свій окоп: хтось на передовій в окопі, хтось в іншій сфері, ми, наприклад, у своєму окопі – у видавництві, і маеш визначитись, на чиему ти боці. Попри трагізм і жертви війна вимусила свідомих людей визначитися. А як відомо, свідомі люди, власне, і читають книжки. А несвідомі не читають взагалі. Таким чином, ми отримали читача, який визначився – я хочу читати українською. Війна наша гібридна, тобто ведеться не тільки з артилерії, а на всіх фронтах, і передусім на інформаційному фронті. Де-факто, до втрати Україною території теритрія передусім інформаційна війна, тому Крим вдалося захопити фактично без опору, бо тут вони виграли інформаційну війну. І саме тому їм не вдалося захопити весь Донбас, бо там вони її програли. Хоча за Україну воювали жменька письменників, журналістів, музикантів, тим не менш, там ми не програли. Тож вони взяли тільки те, що змогли. Тому в інформаційній війні ми маємо використовувати відповідну інформаційну зброю, тож Україна одразу зайнялася телебаченням, кіно, а ми – книжками. Ми є авторами і законопроектів про ліцензування в Україні книг, виданих у Росії, обмеження на ввезення такої літератури. Сьогодні, на жаль, Держкомітет з питань радіо і телебачення не використовує цю зброю. Щороку в Росії видається сотні тисяч назв, а за ці роки Держкомітет заборонив лише близько 700 книжок, за-

мість того, щоб ввести заборону на ввезення усіх книжок, наприклад, видавництва «Ексмо», яке друкує антиукраїнську літературу. В умовах інформаційної війни санкції – це святе. Тим більше зараз припиняє свою дію Договір про дружбу, співробітництво і партнерство з Росією, тобто у нас є всі важелі. Тим не менше, відбувся злам, почався бум не тільки дитячої літератури, яка давно підростає разом з дітьми, почався бум перекладної літератури, ми почали перекладати з іноземних мов практично всі бестселери. На кожній п'ятій книжці можна побачити напис – бестселер New York Times, Wall Street Journal, Washington Post, і їх немає російською, завозити їх економічно не вигідно, тож у нас збільшився асортимент українською. Якщо раніше права на український переклад давали в комплекті з російським, то нині це окремий бізнес, видавці намагаються друкувати кращі переклади, тобто цей ринок пішов угору. Нагадаємо, що заборона перекладати українською – це ще Валуєвський циркуляр – тобто 150 років ми дотримувалися цієї заборони. Зараз можна говорити, що нарешті ми його скасували. Нині ми переживаємо новий період, більшість літератури приходить із заходу, адже наші письменники ще не готові наповнити ринок, їх мало, вони не можуть так швидко набрати кваліфікації. Література – це велика робота, а поки що немає зарплати чого її виконувати. Ти можеш два роки працювати над книгою, а потім вона вийде накладом дві тисячі примірників, і що? Це потрібно пережити, і тому зараз зарубіжна література формує читацькі смаки, добре чи погано – можна сперечатися, але поки що українські письменники не здатні забезпечити цю нішу і переклади нам необхідні. Не тільки як інтеграція в світовий і європейський простір, ми зараз у відриві від цього, ми знаємо хто такий Акунін, але не знаємо, скажімо, сучасних лауреатів Букера чи Гонкурів. Однак триває позитивний процес, який примушує видавців переорієнтуватися на нові умови. Звичайно, війна війною, гроші грошима, все це складно, але певні тектонічні зміни у нас відбулися. К

Бєсїду вєла Лєса МєДВєДєнкО

ЄВГЕН ДУДАР: СМІХ ЗАРАДИ ЖИТТЯ

Зловити Євгена Михайловича Дударя, відомого українського письменника-сатирика, артиста розмовного жанру для інтерв'ю, виявилось справою не з легких. Євген Михайлович постійно в русі: сьогодні він готується до виступу на з'їзді письменників України, завтра творча зустріч, згодом виїзд на гастролі. А ще Дудар вважає своєю творчою штаб-квартирою «хутір Кожанка, що поруч з Фастовом». Тобто у Києві він ніби проїздом...

Однак бійцівський характер сатирика, з притаманним гострим словом, іронією та оптимізмом не дає шансів журналістському песимізму. «Надсилайте питання» – сказав як відрізав метр української гуморески.

Пообіцяв – зробив!

– Євгене Михайловичу, Ви народилися у селі Озерна Тернопільського воєводства. Чим запам'яталося Вам дитинство, і де пройшли Ваші перші університети, які дали поштовх до майбутнього літераторства?

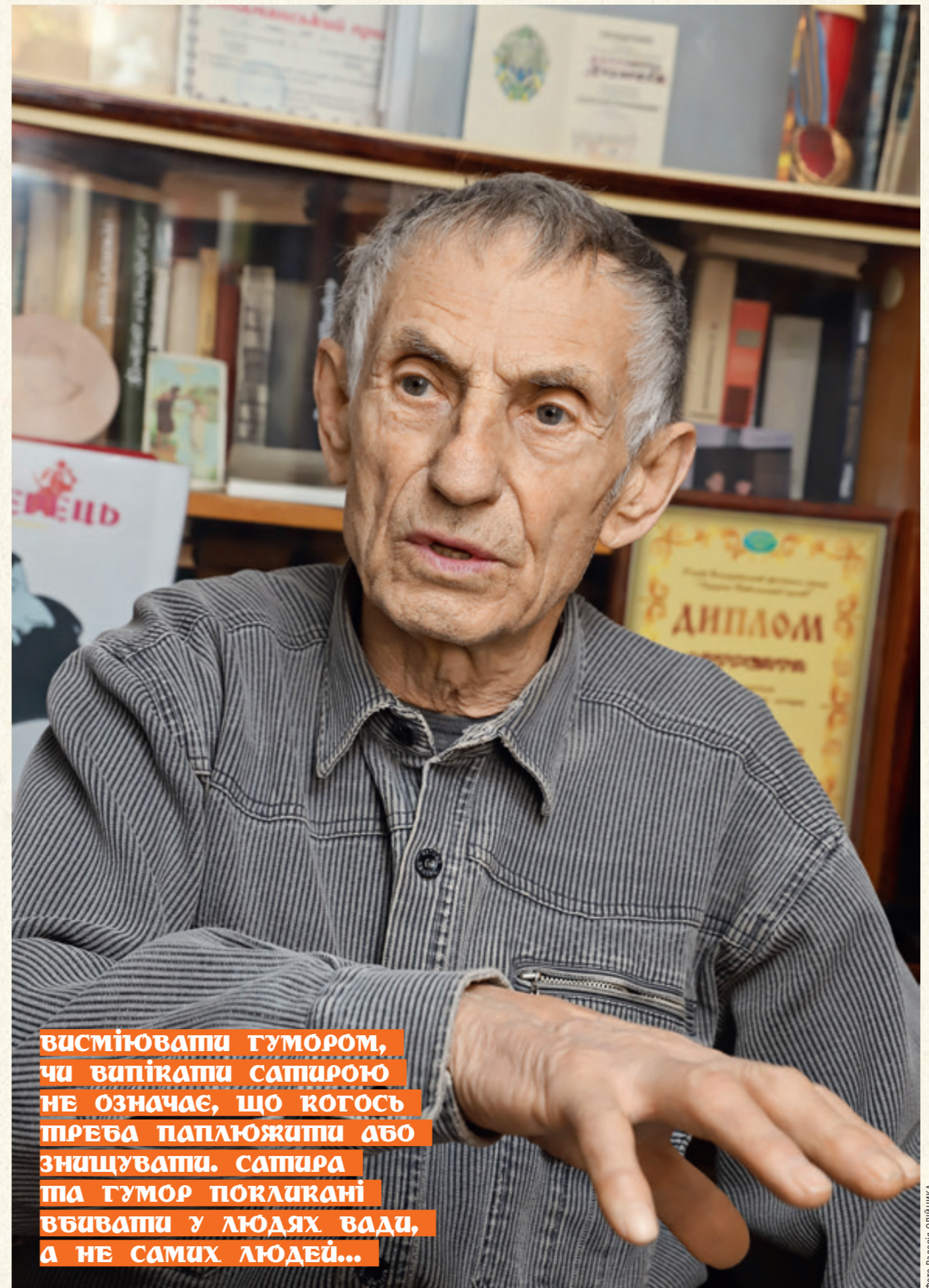
– В житті людини все починається із сім'ї. В родинному кліматі виростають і генії, і покидьки. Якщо говорити про крайності. Я зростав у галицькій сім'ї звичайного сільського кравця. Батьковими трудовими вечорами, які часто нагадували «Клуб дискусій», у хаті часто збиралися сусіди, батькові товариші, що приходили «на посиденьки». І ці дискусії не оминали моїх талановитих вух. Треба сказати, що батько й мати були начитані. Й книжки у хаті були звичайним атрибутом. А ще поштовхом до читання був старший брат Богдан. Між іншим, саме читання часто стає поштовхом до писання. Богдан просто книжки «пожирав». До речі, цієї ненаситної до книжки звички не позбувся і в нинішньому, понад дев'яносторічному віці.

Отже «поштовх» – це сім'я і... НЕБО. Бо батьки дають тіло і кров, а Господь – душу. І якщо чорти не перевернуть її на свій лад, то дитина виростає нормальною людиною. Інколи навіть трохи талановитою...

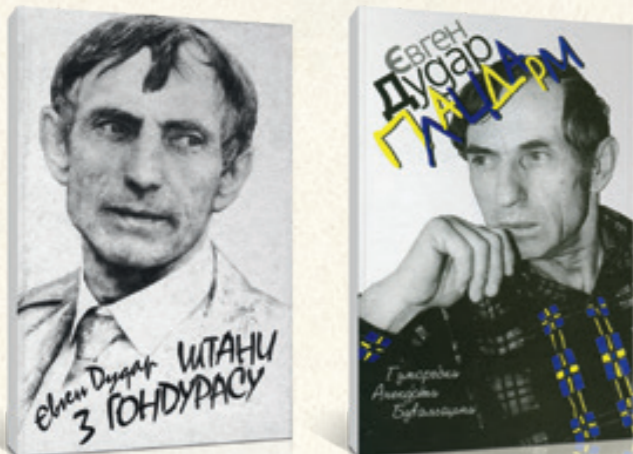
– Є такий вираз: «Письменник говорить від імені народу». Чи змінилось ваше творче звернення з плином часу, адже і країна весь час трансформується, і люди?

– З приводу самого виразу, я не зовсім з Вами погоджуся. Тому що є письменники, чи взагалі митці, які діють від імені своєї шкіри, своєї утроби. А вираз «народ» – для них приманка. Щоб «віддячив» своєму «таланту»...

Що ж до мого творчого кредо – це сміх заради життя, а не життя заради сміху. Воно було, є і буде, поки я творитиму. Щодо народу, то я більше пишу для народу, ніж від його імені. Бо в понятті «народ» поєднується всяка всячина... У вісімдесятих роках минулого століття (живемо на рубежі, то й століттями розкидаємося, як годинами) я написав гумореску «Аналога нема». Читав її зі сцени Палацу культури «Україна». Є в цьому творі фрагмент: «...Аналога нема і нашої боротьби за самоочищення. Для того, щоб позбутися алкоголізму, повірізали виноградники. Для того, щоб позбутися суспільного діабету, перекирили цукор. Для того, щоб позбутися наркоманії, повірізали мак. А що будемо вирізати для того, щоб позбутися проституції???». Велелюдна аудиторія сприйняла це запитання бурхливими оплесками. Але через пару тижнів мене запросили в КГБ: «Тут надійшов лист, що виступаючи в Палаці культури «Україна», ви закликали вирізати членів партії»...

**ВІСМІЮВАТИ ГУМОРОМ,
ЧИ ВІПІКАТИ САТИРОЮ
НЕ ОЗНАЧАЄ, ЩО КОГОСЬ
ТРЕБА ПАПЛЮЖИТИ АБО
ЗНИЩУВАТИ. САТИРА
ТА ГУМОР ПОКЛИКАНІ
ВБИВАТИ У ЛЮДЯХ ВАДИ,
А НЕ САМИХ ЛЮДЕЙ...**

Мусив читати гумореску повністю. Сподобалась. Але застерегли: «Треба було б трішки м'якше. А то ж, бачите, дурнів багато...».

То я ж, – кажу, – пишу для розумних... І ось на чотири тисячі глядачів – лише один знайшовся...

– Не секрет, що гумор має національність, у чому сутність українського гумору? Які, на Вашу думку, його національні ознаки? Яке він має історичне підґрунтя?

– Ви маєте рацію. Пісня і гумор – це два крила душі народу. Мабуть, що кожного народу, кожної нації. І гумор, як і пісня, має свій національний колорит. Гумор народу, як і пісня, – це його мова, його серце, його душа... Справжньому українському гумору, сатири, характерна делікатність, інтелігентність, навіть цнотливість. Висміювати гумором, чи випікати сатирою не означає, що когось треба палюжити або знищувати. Сатира та гумор покликані вбивати у людях вади, а не самих людей... Отаке хамство, вульгарність, зухвалий цинізм, що зараз ллються із деяких телеканалів так званого «українського» телебачення, не має нічого спільного з українським гумором та сатирою. Не лише тим, що ведеться чужинською мовою прифарбованими під «українців» гібридами. І не лише тому, що є явно українофобським за змістом. А ще й тому, що воно є вульгарне, аморальне. Скажімо, фізіологічні приступи в деяких виконавців собачого сексуального дригання, годяться для демонстрації хіба що на подіумах борделів, а не на мистецьких сценах держави.

Євген Михайлович ДУДАР

Відомий український письменник-сатирик, артист розмовного жанру, публіцист, автор понад 30 книг, численних публікацій у періодиці. Заслужений діяч мистецтв України (1993), лауреат літературних премій ім. Остапа Вишні (1985) та ім. Микити Годованця (1997), Міжнародної премії ім. Пилипа Орлика (1995), премії ім. Петра Сагайдачного (2000). За боротьбу проти тоталітарних режимів нагороджений Золотою медаллю Тараса Шевченка (Спілка визволення України, Австралія, 1990), удостоєний ордена князя Ярослава Мудрого V ступеня.

СЕРЕД ТВОРЧОГО ДОРОБКУ:
«Сусіди не дримають», «Профілактика совісті», «Шедевр за вуаллю», «Хунта діє», «Українці мої, українці... Сумні роздуми веселого чоловіка», «Роздуми легковажного: Фрагменти з життя маленького українця», «Чума в Україні».

Український гумор має історичне підґрунтя здорового морального життя свого народу.

– Ваш сучасний читач: який він сьогодні? У чому його відмінність від читача з скажімо, 30-річної давнини?

– Мій читач і слухач, – бо маю ще ту творчу ваду, що час-від-часу оприлюднюю свої твори публічно – слава Богу, завжди був розумним. У моєму творчому доробку є лише одна книжка – «Посібник конденсованого оптимізму для людей з обмеженою інтелектуальною відповідальністю». Однак і та вийшла в обмеженому електронному варіанті. Це «дударизми», «єв.геніалізми», «люстрацізми». Мій життєвий досвід підказує, що плин часу на інтелект розумної людини діє лише позитивно. Час не вчить лише лінивих і пригальмованих... І негативно діє лише на творчу «полову», якою вивершені твори деяких писак.

Зараз відмінність читача від колишнього ще й у тому, що він тягнеться і до читва електронного. Певною мірою воно позитивно діє й на письменника. Наприклад, понад двохмільйонне тиражування маленького мого твору «Українці мої, українці» у Facebook мене підштовхує до роботи. Та й себе читач охарактеризував позитивно.

– Говорять, що саме друзі придумали оригінальну загальну назву Ваших творів – «Дударески», які неповторно звучать саме у Вашому виконанні. А друзям чи колегам по гумористичному цеху Ви би довірили читати власні творіння?

– Говорять правду. Лише я невдячний і не дуже уважний до своєї слави, забув, хто це першим сказав. Правда, вже потім переказав у авторів ідею та свої афоризми назвав «дударизмами».

Щодо виконання моїх творів публічно. Я не перечу нікому, лише завжди прошу: не забути назвати прізвище автора.

СПРАВЖНЕ МИСТЕЦТВО САТИРИ І ГУМОРУ – ЦЕ НАЙБЛИЖЧА СТЕЖИНА ДО СЕРЦЯ ЛЮДИНИ. В ПЕВНИХ УМОВАХ ВОНО СИЛЬНІШЕ ЗА ГАРМАТИ. ЦЕ ДОБРЕ РОЗУМІЮТЬ НАШІ ВОРОГИ, І ОКУПУВАЛИ ВСІ ВИГІДНІ «БОЙОВІ ПОЗИЦІЇ»...

– Як Ви оцінюєте вітчизняне літературне середовище, чи здатні нинішні автори наповнити книжковий ринок якісними творами?

– Бачите, зараз за гроші можна купити будь-яке «середовище». І «плацдарми», які ці «середовища» формують: видавництва, мистецькі заклади, розкрутчиків, прошовхувачів, критиків... Вони вам так наповнять ринки... А ось щодо якості... То найрозумніше орієнтуватися на імена. Не тих, кого пропагують, а тих, апробованих часом і читачем. Треба пам'ятати, що слово написане, видане, чи почуте, але не відчуте – це не слово. Слово – це будівельний матеріал, з якого споруджується кожна національна твердиня духу. І який буде будівельний матеріал, такою буде твердиня. Адже ринок наповнити можна. А треба наповнювати душу народу.

– У Вашій творчій біографії є період роботи у гумористичному журналі «Перець». Як Ви вважаєте – таке унікальне, єдине у своєму роді гумористичне видання, повинно мати державну підтримку?

– «Перець», слава Богу, і зараз виходить. Щоправда, в трішки іншому форматі. Моя «творча біографія» і сьогодні з ним пов'язана... Щодо державної підтримки цього видання, то сумніваюся, що це здійснимо.

– «Війна – це все минуло, а музика – вічна!» – говорив Маєстро-Титаренко з фільму «В бій йдуть лише старі». У нинішніх реаліях та в умовах воєнного стану яку роль може відігравати мистецтво у вигляді гумору та сатири у повсякденному житті?

– Справжнє мистецтво сатири й гумору – це найближча стежина до серця людини. В певних умовах воно сильніше за гармати. Це добре розуміють наші вороги, й окупували всі вигідні «бойові позиції»... На жаль, цього чомусь не розуміють патріоти України, її державні діячі... Мало заборонити в'їзд в Україну українофобам з інших держав. Як ти не зачиняй вікна і двері своєї оселі, коли в ній завелися отруйні

таргани, розносять заразу і сморід, треба проводити внутрішню санітарну обробку. Рішуче і невідкладно.

– Чи доводилося Вам виступати перед військовою аудиторією? Які у Вас враження?

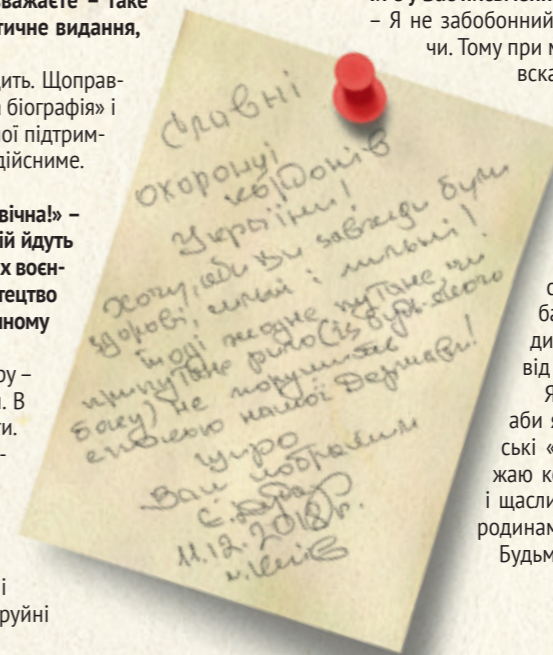
– І не раз, і не два... Колись навіть весь західний кордон об'їхав. Навіть відзнаку заробив «Відмінний прикордонник».

– Чи є у Вас письменницькі звички або суто професійні забони?

– Я не забобонний. А звички професійні? Люблю писати ходячи. Тому при мені завжди диктофон. Думки, які періодично вскакують у голову – зафіксувати. А коли вже маю силу перемогти свою лінькість, сідаю за робочий стіл.

– Щоб Ви хотіли побажати українським прикордонникам та їхнім сім'ям напередодні різдвяно-новорічних свят?

– Англіїці кажуть, що чим вища поміж сусідами огорожа, тим сильніша між ними дружба. Світ так побудований, що майже кожна людина має сусіда, на жаль, далеко не кожна має від нього спокій. Я бажаю мужнім лицарям наших кордонів, аби якомога менше їм завдавали клопотів сусідські «свині». Хлопці – молодці! Здоров'я Вам бажаю козацького, продуктивного на добротворчість і щасливого довголіття і світлої долі Вам та Вашим рідним! Нехай і будні Ваші будуть святами! Будьмо! І буде Україна! Ваш Євген ДУДАР. К

Підготував Андрій КУЧЕРОВ

КОРДОН

 Журнал «Кордон»

 ua_border_service